

Universitätsbibliothek Paderborn

**Magnum Matrimonij Sacramentum Casibus Practicis
Expositum**

Reutlinger, Ignaz

Augustæ Vindelicorum, 1716

VD18 10508716

Classis Secvnda. Impedimentorum Dirimentium. Libertas alteri obligata.
Exponuntur h̄ic quatuor impedimenta. Votum, Ordo, Ligamen, Honestas.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40059

CLASSIS II.

Impedimentorum Dirimentium.

LIBERTAS OBLIGATA ALTERI.

Sub hac continentur quatuor Impedimenta, quæ in hac classe
à nobis explicanda sunt, videlicet.

Votum, Ordo, Ligamen, Honestas.

§. I.

V O T U M.

C A S U S

Regis Monachi, Sacerdotis, Mariti.

Ramirus Sanctij Aragoniæ Regis filius, Monachus Ordinis S. Benedicti, & Sacerdos, cùm Patre defuncto fratres quoque Petrus, & Alphonsus sine liberis obiissent, turbæque gravissimæ timerentur in regno, à populo evocatus è monasterio, & in solio collo-
catus, obtenta Pontificis dispensatione, uxorem duxit Agnetem Comitis

Q q q

Comitis

Comitis Pictaviensis sororem, è qua etiam suscepit filiam Petronillam, dictam deinde Urracam, quæ postea Raymundo Comiti Barcinonensi nupra, regnum paternum hereditate sibi debitum, in ipsum transculit. Fuit hie ipsissimus ille Raimus II. communiter appellatus Monachus, apud Historicos famosissimus ob formidabilem campanam, quam à demessis Procerum capitibus construxit, ut ejus sonitus per totum regnum perciperetur, illique terrorem incuteret, quæ omnia de ipso memorant Mariana L. 10, c. 15. Rodericus Toletanus L. 6, c. 2, Raphaël Volaterranus, Rodericus Sancius Episcopus Palentinus, Franc. Tarapha, Lucius Marinæus Siculus, Bartholomæus de Rogatis, & alij rerum Hispanicarum Scriptores.

Q. Quale Votum sit Matrimonij impedimentum dirimenti, & an in eo dispensari possit?

SYNOPSIS.

1. Votum solemne Religiose Professionis, & SS. Ordinum dirimit Matrimonium, & sic contrahentes graviter puniuntur in uteroque jure.
2. Eundem effectum habent vota simplicia post biennium emissa in Societate IESV.
3. Habent verò hanc vim tum ista, tum probabiliter etiam vota solemnia; ex solo jure Ecclesiastico.
4. Ad quod necesse est, ut sint emissa in Religione approbata, idque validè.
5. Potest Pontifex dispensare in yoto solemni casitatis ex gravi causa propter bonum publicum.

6. Pro-

6. Pro contraria tamen Sententia pugnant multi Authores, fundantes se in autoritate S. Thomæ.
7. Sed ad hanc, & alia argumenta respondetur.
8. Etiam Matrimonium ratum præcedens dissolvitur per solemnum Professionem in Religione approbata, non verò consummatum; potest tamen etiam tunc quis ingredi Religionem, & in ea profiteri cum consensu conjugis.
9. Tunc verò etiam alter conjux debet & ipse ingredi Religionem, aliquando tamen sufficit, quando sexus est, ut votum continentiae emitat.
10. Sed hoc debet esse perpetuum, & non merè temporale, quamvis istud, imò & omissione voti, valori Professionis non obesse.
11. Post obitum professi Pars altera relicta in seculo illicite quidem, sed non in validè aliud Matrimonium contrahit.

I.

Otum aliud esse simplex, aliud verò solemne, jam alibi dictum est Q. 2. de Impedim. impedient. §. 4. De Voto cas. 1. unde opus non est, ut diu hic immoremur, iterumque repetamus, in quo constat ista solemnitas sufficiat dicere, votum solemne esse, quod emititur in professione Religionis, vel in susceptione sacrorum Ordinum; simplex verò, quod alias concipitur à quocunque pro libitu. In casu praesente agendum est de voto

solemni, non de simplici, per hoc enim non dirimitur Matrimonium, etiamsi contrahendum sub lethali sacrilegio impediatur, ut de fide constat, quidquid recentiores heretici contradicant, sive sit castitatis perpetuae, sive Religionem ingrediendi votum, ut constat ex causa 27. q. 1. per totum, & toto Titulo Qui Clerici, vel voyentes. At votum solemne castitatis per professionem in Religione approbatam emissum, impedimentum dirimens est Matrimonij contrahendi, uti & votum solemne castitatis annexum susceptioni Ordinis sacri, ita

Qqq 2

ita decisum est in c. Meminimus, &c. Insinuante. Qui Clerici, vel voyentes, ac postea iterum in Concilio Trident. Sess 24. de Sacram. Matrim. can. 9. Si quis dixerit, Clericos in Sacris constitutos, vel Regulares castitatem solemniter professos, posse Matrimonium contrahere, contractumq; validum esse, non obstante legge Ecclesiastica, vel voto, anathema sit: est ergo de fide, & apud Orthodoxos omnes indubitatum, prædicta solemnia vota non solum impedire, ne Matrimonium contrahi licet possit, verum etiam, si post eorundem emisionem sacrilegè contractum fuerit, atque etiam consummatum, simpliciter illud dirimere, irritumque reddere: ipsi vero Religiosi professi utriusque sexus, & Clerici in Sacris constituti, qui scienter Matrimonium contrahunt, excommunicationem ipso Iure in Clement. unic. De Consang. & affinit in eos statutam incurront; tum etiam is, quicum Moniali scienter contrahit; & hic in Iure quoque Civili plectendus capite pronuntiatur, ita enim L. 5. C. De Episc. & Cler. Iovinianus Imperator statuit: Si quis, nondicam rapere, sed attentare tantum jungendi causâ Matrimonij Sacratissimas virgines ausus fuerit, capitali poenâ se riatur, quibus similia decrevit Iustinianus Imperat. §. penult. in Authent De Sanctissimis Episcopis, & L. Vnic. C. De Raptu Virg.

2. Eandem vim dirimendi conju-
gium postea contrahendum obtinent
vota Religionis simplicia, emissâ post

novitiatûs biennium in societate IESU, & ab eisdem Coadjutoribus formatis, ex Constitutione Gregorij XIII., quæ incipit Ascidente Domino, edita VIII. Calend. Janij 1584. qua Summus hic Ecclesie Antistes, ut Religioni pluribus favoribus à se ornata consuleret adversus sacrilegam deser- torum temeritatem, injurias, & im- posturas, motu proprio, & exple- nitudine potestatis personas quascun- que de Societate inhabiles reddit ad contrahendum Matrimonium, quām diu durat istud votum, & per dimis- sionem non solvit, ut patet ex clarissimis illius verbis: statuimus, at- que decernimus, tria vota hujusmodi, eti- simplicia, ex hujus Sedis institutione, ac nostra etiam declaratione, & confirmatione, esse verè substantialia Religionis vota &c. & excommunicationis majoris latæ sententiæ, & alijs apostatarum paenit, si qui à Socie- tate deficiant, subjaceret, ac tanquam re- ros apostatas puniri posse, nec à quoquam, nisi per nos, & Sedem prædictam, aut Ge- neralem Præpositum ab eisdem paenit absoluvi, nec ante hujusmodi absolutionem, & à Societate dimissionem Matrimonium cen- trahere, quin in eo omnes ad contrahendu- dum inhabiles, & convallis hujusmodi nullos, & irritos esse, prout irritos faci- mus, & annulamus. Potuisse autem hoc constituere dictum Pontificem, extra dubium est, cum ipsummet Concilium Tridentinum Sess. 24. can. 3. de Sacram. Matrim. definit, posse Ecclesiam impedimenta Matrimonij irritantia augere, vel minuere, ubi

in

in particulari agens de gradibus consanguinitatis, anathema dicit, si quis dixerit, non posse Ecclesiam in nonnullis eorum dispensare, aut constitueret, ut plures impedianter, & dirimant.

Ex hoc vero deduco cum Praeposito in 3. p. D. Th. q. 7. de *Imped. diriment.* dub. 4. n. 21. & Sanch. L. 7. disp. 48. n. 17. excommunicationem supradictam incurtere quoque Religiosos Societatis IESV, qui, et si professio nem solemnem non emiserint, post simplicia vota biennij ad Matrimonium transiunt, et si Glossa in Clement. Vnic. De Consang. ubi haec excommunicatio statuitur in Religiosos nuptias contrahentes V. Religiosos, id exponat de solis professis: sci licet professos tacite, vel expressè Religionem approbatam, nam aio, hoc addi à Glossa, quia communiter hi solum reputati sunt veri Religiosi, per hoc tamen non excluditur, quin, si alij quoque absque solemnni professione per sola vota simplicia sint veri, & propriè dicti Religiosi, sub memorata poena comprehendantur: atqui ex Bulla Gregoriana constat, per vota post novitiatum nuncupata, et si simplicia, homines Societatis IESV evadere veros Religiosos, ita ut sub excommunicatione latæ sententiae istud negari, vel in controversiam revocari nequeat: ergo & ipsi incurront hanc censuram, quam allegata Clementina indefinite statuit in Religiosos Matrimonium contrahentes.

3. Cæterum de hoc ipso, quod Matrimonium subsequens dirimatur per vota Religionis solemnia, ita ut nullum sit, & invalidum coniugium, quando illud post eorundem emissionem contrahitur, magna est controversia inter Authores, an vis hæc dirimendi Matrimonium proveniat ex ipso Iure naturali, an vero ex solo Iure Ecclesiastico? Primum multi docent, verum perpensis rationibus, quibus innititur eorum opinio, cum communi, & vera sententia nobis dicendum est, vota Religionis solemnia dirimere Matrimonium Iure solum Ecclesiastico. Ita Palao disp. 4. de *Sponsal.* pu. 6. n. 4. Bonac. q. 3. de *imped. Matr.* pu. 4. n. 3. Coninck disp. 31. dub. 6. n. 67. & seqq. Perez disp. 26. de *Matr. Secl.* 6. Praepos l. c. dub. 5. n. 27. Basil. Pontius l. 7. c. 22. n. 4. Castillo, Sporer &c. Citari etiam solet à plerisque Sanchez, verum is l. 7. disp. 26. n. 4. contrarium tenet. Ratio nostra est, quia Professio solemnis vim irritandi Matrimonium contrahendum non habet præcisè ex eo, quod sit votum, sive promissio continentia liberè facta Deo, alijs eadem vis etiam competenter votis simplicibus, quibus promittitur vel continentia, vel ingressus Religionis: consequenter vim istam irritandi habet, non quia præcisè votum est, sed quia est votum solemnne: cum ergo tota votorum solemnitas à Iure solum Ecclesiastico habeatur, ut patet ex definitione Bonifacij VIII. in cō Vnic.

Vnic. De Voto in 6. Nos igitur attentes, quod voti solemnitas ex sola constitutione Ecclesiae est inventa &c. quae verba postmodum etiam inferta sunt constitutioni Gregorij XIII. Ascendente Domino &c. palam est, professionem Religiosam dirimere Matrimonium contrahendum solo jure Ecclesiastico. De votis autem simplicibus Societatis IESU per se patet, vim istam ea non habere ex natura sua, ut Matrimonia dirimant, cum eam primum acquisiverint per dictam Constitutionem Gregorij XIII. modò allegatam:

4. Ut verò prædictam vim Matrimonium consequens dirimendi habeant vota Religiosa, necesse est, non solum, ut ea emissâ fuerint in Religione ut tali à Sede Apostolica approbata, nec satis est, quod modus vivendi duntaxat approbatus sit, nisi tanquam vera Religio ipsa Congregatio, Societas, vel communitas &c. à Sede Pontifica agnita fuerit, & approbata, ut advertit Sanch. l. 7. disp. 25. n. 10, sed insuper quoque opus est, ut vota Religiosa fuerint emissâ validè, quod si enim ex quacunque causa sint nulla, atque irrita, effectum nullum producunt, & Matrimonium deiaceps contrahendum non modò non dirimunt, sed nec quidem impediunt, quia facta invalidè perinde sunt, ac si omnino facta non fuissent, ut patet ex l. 4. §. condemnatum ff De Re judic, ubi dicitur, ex sententia nullius momenti, sive invalida non sequi ullam condemnationem. Hinc

capere non possum, Dianam p. 6. tr. 7. resol. si. cuiquam dicenti, professionem suam ex causa metus fuisse nullam, atque irritam, proinde sibi nunc licitum esse certum quodpiam Matrimonium inire, respondisse, eum toto cœlo errare, quia, licet votum castitatis, quod professionem faciens per se, & principaliter emittrit, non valeat ut solemne, valebit tamen eo modo, quo valere potest, nempe tanquam simplex, pro qua sua responsione allegat. Placet. 11. De Convers. conjug. item Pauladanum, Sanch. & Tiberium in Infruct. Ordinand. sed neque Pontifex in cit. c. neque isti DD. idem cum ipso sentiunt, nam loquuntur in casu, qui Pontifici ibi propositus fuit, quando videlicet quis serio, & sponte intendit profiteri Religionem, ut tunc actus valeat eo modo, quo valere potest, de quo infrā n. 8. quando autem Professio sit ex gravi materia, actus nullo modo valet, sed tota Professio est irrita juxta c. Petrum est. 1. De his, que vi &c. ideoque ad nihil obligabit. Ita Wagenerbeck in exegesi cit. c. Placet, nisi tamen, ut observat Pellizarius tom. I. Manual. Regular. tr. 4. c. 3. n. si, vovens intentionem habeat se obligandi ad castitatem, esto contingat, Professionem esse nullam quacunque ex causa; tunc enim Professione non subsistente, votum illud obligabit, ut omnino privatum, & simplex, non autem ut votum castitatis

stitatis Religiose, quod solum habetur per Professionem validam, unde hujusmodi profens habebit tunc quidem impedimentum, quod Matrimonium impedit, non tamenerit inhabilis ad validè contrahendum, cum ista inhabilitas solum proveniat ex voto castitatis solemnni valido. Ratio autem hujus est, quod nempe ita se possit obligare, quia votum sumit obligationem, ejusque qualitatem ex intentione voventis, adeoque non repugnat, invalidè profentem adhuc manere obligatum voto castitatis simplici, si ipse habuit intentionem ad id se obligandi.

5. Modò ut alterum quæsitus casus nostri attingamus, an nempe possit Pontifex in voto castitatis solemnni, quod est impedimentum dirimens, dispensare, ut licet deinceps, atque validè contrahi nuptiae queant, affirmativè respondendum esse, constare videtur ex ipsa facti specie hujus casus, nam dispensavit Pontifex cum Ramiro: ergo in voto solemnni castitatis Pontifex dispensare potest, cum bona sit argumentatio ab actu ad potentiam. Nec tantum vice similis dispensatio obtenta est à Sede Pontificia, sed saepius, ut testatur Suar. tom. 3. de Relig. L. 6. c. 16. n. 6. ubi non solum refert factum nostrum, sed circa idem votum Religionis solemnne dispensationem concessisse testatur etiam Alexandrum III. Nicolao Monacho

Veneto ex familia Justinianorum, ut uxorem duceret ad familiam illam bello penè extictam iterum excitandam. Addit, pari modo fuisse dispensatum cum Constantia Siciliæ Regis filia, ut nuperet Imperatori Henrico, Friderici Barbarossæ filio. Casimirus item Rex Poloniæ Monachus Cluniensis Ordinis S. Benedicti jam professus ex dispensatione Summi Pontificis uxorem duxit, & quod recentius est, Gregorius XIII. ad eundem haec dispensavit cum fratre Cardinali Joosæ Galli, Sacerdote Professo, & Provinciali Ordinis Cappucinorum, ut testatur Barbosa inc. Cùm ad Monasterium. De Statu Monachor. n. 13. in fin. nec dubitandum est, quin id frequentius evenerit: verosimile autem non est, Pontifices doctissimos, & pios temerè usos fuisse sua potestate in re tam gravi: nec debet denegari authoritati Pontificiæ, quod ei absque absurditate aliqua concedi potest, & alioquin expediens est, ac necessarium ad Ecclesiæ regimen, ut sanè expedit, ac necessarium est, hanc potestatem esse in Ecclesia, cùm sapè id expetat commune bonum alicujus regni, vel provinciæ. Præterea ex communi omnium sensu Papa dispensare potest in votis simplicibus: ergo id ipsum potest etiam in votis solemnibus, cùm, uti suprà vidi-
mus, voti solemnitas solum ex constitutione Ecclesiæ introducta sit:

potest

potest autem Summus Pontifex dispensare in quacunque Ecclesiastica institutione : ergo etiam dispensare potest in voto solemini. Ita præter Suar. I. c. docent Sanch. L. 8 de Matr. disp. 8. n. 7. allegans quām plurimos alios. Palao tr. 16. disp. 5. de oblig. statū Religios. annexis pu. ult. n. 5. Azor tom. I. L. 12. c. 7. q. 1. doctè, & eruditè id probans per tres columnas. Valentia tom. 3. disp. 6. q. 6. de Voto pu. 7. Less. L. 2. de Iust. c. 40. dub 19. n. 141. & seqq. Emanuel Rodriq. tom. I. Quest. Regular. q. 25. a. 2. Pirhing n. 144. de Regular. Pellizarius tom. I. Man. Regul. tr. 4. c. 3. Sect. 5. n. 108. Rebellus p. 2. de oblig. Iust. L. 3. q. 4. n. 8. Basilius Pontius L. 8. de Matrim. c. 10. in numerique alij ; communiter tamen addunt , ad dispensandum cum Professo , ut Matrimonium contrahere possit , requiri gravissimam necessitatem , seu causam urgentissimam boni publici , neque sufficere bonum privatum ipsius Professi , ut v. g. vitetur periculum probabilissimum transgrediendi votum , quia talis dispensatio fieri nequit absque aliquo statū Religiosi detimento : at verò est contra rectam rationem , spectari hominis privati bonum , postposito totius statū Religiosi detimento ; & cùm frequenter accidat , ut ipsius Professi bonum privatum occurrat , ob quod concedendæ illi dispensationis iusta causa existeret , hæ dispensationes quām frequentiſ.

simè indulgenda forent ; quis autem non videt , hoc modo magnopere labefactari Religiosum statum ?

6. Quamquam verò ista tum ex facto constent , tum rationibus quoque verissima esse probentur , idque de voto castitatis , quod in SS. Ordinibus includitur , concedat etiam Doctor Angelicus , cùm ijs continentia non sit essentialiter annexa , sed ex statuto Ecclesie , ut patet in Sacerdotibus Græcis , qui permittuntur in conjugij fœdere permanere ; at quoad votum castitatis in solemnni Professione Religionis obiicitur nobis authoritas ejusdem Divi Thomæ 2. 2. q. 88. a. 11. in C. ubi ita loquitur : est autem debitum continentiae essentiale statui Religionis , per quem homo abrenunciat sæculo , totaliter Dei servitio mancipatus , quod non potest simul stare cum Matrimonio &c. & ideo in voto solemnizato per professionem Religionis non potest per Ecclesiam dispensari , quem præter alios sequuntur Sylvester V. Votum. 4. q. 5. Sotus l. 7. de Iust. q. 4. a. 2. per totum , Aragon 2. 2. q. 88. art. 11. Versu Propter hæc argumenta . Armilla V. Dispensare. n. 12. Fundant suam opinionem cum S. Doctore potissimum in verbis c. Cùm ad Monasterium. De statu Monachor : Custodia castitatis adeò annexa est regulæ Monasticæ , ut contra eam nec summus Pontifex possit indulgere. Rationem insuper afferunt , quia quod semel sanctificatum est Deo , in alios usus non potest converti : atqui Religiosus

sus per vota solemnia consecratus est Deo, totusque dicatus illius servitio: nequit igitur ab ista consecratione unquam recedere; & sicut Pontifex efficere nunquam potest, ut ex Episcopo fiat non Episcopus, ex Sacerdote non Sacerdos, ex baptizato non baptizatus, ita nequit efficere, ut ex Religioso evadat quis non Religiosus, atque ita per consequens, ut desinat esse obligatus voto continentiae, quam observare statui Religioso, quem nequit unquam deponere, intrinsecum, & essentiale est.

7. Verum hæc omnia non convincunt pro hac Sententia; nam Divo Thomæ oppono ipsummet S. Thomam, qui nostram Sententiam non modò probabilem, sed etiam probabiliorem judicat in 4. dist. 38. q. I. art. 4. quæstiunc. I. ad 3. Et ideo alijs dicunt probabilius, si communis utilitas totius Ecclesie, aut unius regni, vel provincie exposceret, posset convenienter & in voto Continentiae, & in voto Religionis dispensari, quantumcumque esset solemnizatum. Circa hoc Castropalao quidem cum alijs quibusdam asserit, Doctorem Angelicum hanc suam mentem mutasse, istamque Sententiam correxisse, quando Summa scriptis in extrema sua ætate: Aliter verò loquitur Cajetanus illius commentator *in cit. quest. 88.* unde authoritas D. Thomæ contra nos desumitur, Sanctum Doctorem non absolutè, sed solum op-

nativè hoc sensisse propter allatum textum è Decretalibus, qui expressè dicit, quod nec Summus Pontifex possit contra custodiam castitatis Monacho licentiam dare; quia vero ejusdem est interpretari Canonem, cuius est illum condere, addit, si Sanctus Author vidisset, Summum Pontificem declarasse, quod Decretalis illa intelligatur *fan- te Monachatu*, procul dubio nunquam suscepturnum fuisse onus hujus opinionis ad defensionem illius Decretalis nondum interpretatae, quam tamen postmodum plures Romani Pontifices dicto modo interpretati sunt, dum dispensarunt cum multis Religiosis, ut contraherent Matrimonium. Ita Cajetanus. At neuter ex ipsis Authoribus mihi plenè satisfacit; nec enim ignorare potuit S. Thomas, has dispensationes à Pontificibus concessas esse, cum earundem plures multò ante ipsius ætatem evenerint sub Benedicto IX. Alexandro III. Cœlestino III. &c. atque ipsis nostri Ramiri dispensatio obtenta est diu, antequam viveret S. Thomas, nam eum novendecim annis regnasse constat ex Vasa ab anno 1126 usque ad 1145, cum S. Thomas, ut tradit Bellarminus de Scriptor. Ecclesiast. natus sic 1224, obierit vero anno 1274: dicendum igitur potius cum Basilio Pontio *I. c. n. 3.* S. Doctorem in Summa non voluisse retractare sententiam, quam olim tenuit scribens in libro^s

Rrr

libros

libros Sententiarum, sed refutasse opinionem quorundam assertentium, posse aliquem esse Religiosum, & tamen non obligari voto castitatis; non verò ibi negavit, posse fieri dispensationem in statu, ita, ut persona illa, cui conceditur dispensatio, extrahatur ab omni statu Religionis; atque ita cum supra citatis AA. ad rationem, seu fundamentum Adversariorum respondeo, rem Deo consecratam non posse quidem in alios usus profanos commutari, quamdiu manet ista consecratio, fieri tamen potest, ut res consecrata, Deoque sanctificata destinat esse consecrata, ut accidit in calice consecrato, destruenda eius formâ, qui proinde in usus profanos tum adhiberi potest: simili modo non potest quidem auctoritate Ecclesiae, vel Pontificis dispensari, ut professus, manens Religiosus, votis paupertatis, castitatis, & obedientiae non sit obstrictus, cùm ista pertineant ad essentiam Religionis, potest tamen ex justa causa dispensare Pontifex, ut ex professo fiat non Professus, sive ut destinat esse Religiosus, ac votis Regularibus obstrictus, nec enim per aliud Religiosus consecratur Deo, quâm per ipsam votorum nuptiationem, in quibus dispensari potest, ut patet in voto annexo SS. Ordinibus. Quod autem dicunt, etiam auctoritate Pontificia effici non posse, ut ex Episcopo fiat non Episcopus, & Baptizato non Baptizatus, & Sacerdote non Sacerdos,

penitus nihil probat, namque hoc ideo est, quia per Ordinem, & Baptismum imprimatur indelebilis character, qualis per vota Religiosa non imprimatur, quocirca nihil est, quod impedit, ne ex Monacho effici possit non Monachus; dissoluto autem statu Religioso, poterit, qui fuit consecratus, jam defervire negotijs saceruli uxori rem ducere, & suis bonis pro libitu uti.

8. Effectum, de quo hucusque locuti sumus, ut Matrimonium deinceps contrahendum non modò impedit, sed penitus a nullis, quem habet Professio Religiosa, communem habet cum votô castitatis annexo SS. Ordinibus; in hoc verò differt solemnis in Religione Professio, quod Matrimonium prius initum quoque dissolvat, quando id ratum tantummodo fuit, non autem consummatum, quod non efficit suscepit SS. Ordinum, vel etiam consecratio in Episcopum, ut docet Bonac. q. 3. *De imped. Matr.* pu. 4. n. 6. cum Rebello, Perez, & alijs, & nos supra fusè tradidimus *Sect. I. hujus Partis. §. 4. q. 2.* quæ proinde animus non est hic iterum repeteret; id solum adhuc examinabimus, an etiam post consummatum Matrimonium liceat alterutri conjugi Religionem ingredi, & in ea proteri, & quæ praterea circa hoc advertenda sint?

Licitam esse, atque validam ejusmodi Professionem, communis est doctrina, si fiat cum consensu alterius conjugis; nulla autem erit, & invalida, si facta est altero ignorantie,

uf

ut satis patet ex c. *Quidam*, & c. *Plac.* *De Convers.* *Conjug.* nec enim habet conjux dominium lui corporis, quod possit transferre in Religionem cum gravi injuria alterius conjugis, unde poterit Pars altera, quæ relicta est, iterum revocare eum, qui sic professus est absque sua licentia, ut ad sæculum redeat, sibiique restituatur, quia nequit invita jure suo spoliari. Idem est, si consensus extortus fuerit dolo, aut gravi metu. c. *Notificasti*. 33. q. 5. & c. *Accedens*. *De Convers.* *conjug.* Sanch. I. 7. disp. 35. n. 1. & 9. qui Author hac, & præcedente disputatione n. 2. & 3. dicit, conjugem revocatum non posse petere debitum, teneritamen reddere, eo quod votum castitatis in ea professione emissum habeat vim saltem voti simplicis ex præsumptione *Juris*, eumque obliget in tantum, quantum is obligare se potuit, nimis ut in eo Matrimonio abstineat à debiti exactione, & eo per mortem soluto ad aliud Matrimonium non transeat, ad quod se utique obligare potuit, atque hanc adfuisse intentionem, ait, à Iure præsumi in cit. c. *Quidam*, & c. *Plac.* *De Convers.* *conjug.* nisi de intentione contraria constet, scilicet quando impuberis Matrimonio inepti illud ineunt, præsumit Ius c. *Vnic.* *De Despons.* *impub.* in 6. voluisse ipsos se obstringere, in quantum potuerunt, ac proinde præsumit, id valere saltem ut sponsalia, quæ in eorum potestate erat contrahere. Quòd si vero conjux ille votum castitatis emit-

teret non nisi dependenter à professione Religiosa, illudque huic alligaret, concedit tunc ipse quoque Sanchez, cassatà Professione, illum ad nihil obligari, quia sic profitebatur excludit votum castitatis, neque ad eam aliter adstringi vult, quam in Religione.

Illud præterea notandum est, quando dicitur, requiri coniugis consensum ad validam professiōrem in Religione, excipi casum, quo adest causa perpetui divortij, quoties enim è conjugibus alteruter facere potest propria autoritate perpetuum divor- tium, eo ipso potest ingredi etiam Religionem, & in ea validè profite- ri, aut SS. Ordines suscipere, altero coniuge invito remanente in sæculo, nam conjux innocens ob talem cau- sam, v. g. ob adulterium uxoris, etiamsi in sæculo maneat, potest perpetuū abstinere ab eius consortio; ergo ingredi quoque potest Religionem. Bonac. I c. n. sed neque tene- tur redire revocatus ad conjugem, qui sine eius licentia professus est, si pars relicta interea commisit adulterium, namque per hoc jus revocandi amisit. c. *Veniens*. *De Conv.* *conjug.* dummodo de eo constet Professo, nam si occultum sit, adhuc eum poterit re- vocare, cùm non cogatur se ipsam private suo jure, usque dum alter delicti conscius jure suo ipsam spo- liet. Sanch. I. 7. disp 36. n. 1. *Filliuc.* tr. 10. p. 2. f. 4. n. 144.

9. Nec verò satis est ad profi- dum

dum in Religione , ut quis obtineat à conjugi licentiam hoc faciendi , sed debet insuper pars quoque altera Religionem ingredi , quando est juvenis , nec extra periculum incontinentiae videtur esse constituta. Ita flatuitur in c. Praterea , c. Cùm sit . c. Uxoratus pluribusque alijs De Convers. Conjug. : nec sufficit , quod inter Regulares praeceps vivat in Monasterio , ut sit remotior ab occasione , sed opus est , ut Professionem quoque emittat , quod iterum colligitur ex cit. c. Uxoratus : & in loco Religioso , ubi Deo serviat , perpetuo commoretur. c. Cùm sis. ibid. Nisi uteq; ad Religionem transierit , non dicitur autem transire ad Religionem , qui eam non profitetur , nec eam ingredi , ut Deo ibi serviat , qui ibi includitur , ut arceatur à vagationibus , sic enim potius in Monasterio detinetur velut in carcere.

Quod si autem , qui relinquitur è conjugibus , senex sit , & extra incontinentiae periculum positus , permittitur illi in saeculo permanere , dummodo in facie Ecclesiae , id est , coram Episcopo , & testibus perpetuam continentiam voleat. c. Significavit. De Convers. Conjug. circa quod bene notandum est , hæc duo conjunctim requiri , scilicet ut senex sit , & simul talis , in quo suspicio , vel periculum incontinentiae non sit , quia SS. Canones non attendunt ad solam ætatem , sed vel maximè , ut nullum sit incontinentia-

tia periculum , ut constat ex cit. c. Cùm sit : Verum si uxor ita senex est , & sterlus , quod sine suspicione possit esse in saeculo &c. &c. Ad Apostolicam. ibid. Nisi forte sit ejus ætatis , ut sine suspicione incontinentia valeat in saeculo remanere : cujuscunque igitur ætatis sit conjux in saeculo remanens , tamen de eo suspicio est incontinentiae , non sufficit , votum perpetuae castitatis emisisse , sed debebit transire ad Religionem , quia Canones volunt cavere periculo incontinentiae ; quando igitur etiam in provedita ætate per vorum castitatis nondum sufficienter consultum est , necesse erit , ut alterum accedat , nempe ingressus in Religionem , prout iterum manifestè habetur in cit. c. Uxoratus : Si autem talis fuerit , que suspicione non careat , voto continentiae celebrato , à saecularium hominum se conversatione removeat , & in loco Religioso , ubi Deo serviat , perpetuo commoretur. Sanch. L. 7. disp. 32. n. 9. Simili modo non sufficit votum continentiae , si conjux in saeculo remanens juvenis sit , et si alioquin honestæ vite , ita ut nullum timeatur in eo periculum , quia juventus inconstans est , & varijs incontinentiae periculis exposita , facileque desistit ab inceptis. Sanch. l. c. n. 10. Pirhing n. 6. De Convers. Conjug. Bonacina tamen tradit q. 3. de Imped. Matr. p. 4. n. 12. quamvis non sufficiat , si in juvene propter ejus virtutem creditur abesse periculum , sufficere nihilominus , si

atas

ætas juvenilis ex prava valetudine, seu ægritudine respondeat ætati pro-
vectæ, ut eapropter credatur abesse
periculum incontinentia, namque
infirmitate labiorans rebus venereis,
et si juvenis sit, ineptus esse credi-
tur. L. Filiu[m], ff. De His, qui sūi, vel
alieni &c. L. Si quis posthumos, ff. De
lib. & posthum. Cæterū quænam
ætas conjugum proiecta, aut qui-
nam senes dicendi sint, discrepant
Auctores apud Dianam p. 4. tr. 4.
resol. 73. Probabilis, & tuta in pra-
xi opinio est, fœminam quinquage-
nariam esse senem quoad hunc effe-
ctum; virum verò sexagenarium;
in hac enim ætate calor, qui foget
libidinem, ejusque causa est, ordi-
nariè censetur esse extinctus, & com-
muniter adest terminus generandi,
quia autem fœminis brevior solet esse
vitæ cursus, & celerior senectutis
adventus, mirum non est, quod
æquæ senem æstimemus fœminam
quinquagenariam, quam virum se-
xagenarium, nam ea ætate æquæ te-
pelcit in illa ardor libidinis, ut in
viro sexagenario, sterilisque efficitur,
& libera esse creditur à suspicione in-
continentia, ac ferè communiter
senex appellatur. Ita Sanch. fusè
l. c. n. 15. & seq. Bonac. l. c.
Filliu[m]. tr. 10. p. 2. c. 4. n. 133.
Barbosa in c. 4. De Convers. Conjug.
n. 5.

10. Illud insuper bene notandum
est circa votum, quod diximus emit-
ti oportere à conjuge sene remanen-

te in sæculo, quod illud debet esse
perpetuum, & non solummodo tem-
porale, tamdiu duraturum, quam-
diu conjux professus superstes fue-
rit: constat hoc iterum ex c. 1. De
Convers. Conjug. Nisi uxor ad Religio-
nem transferit, aut perpetuò castitatem
servare promiserit, & c. Ad Apostoli-
cam. eod. nisi reliquis perpetuam conti-
nentiam repromittat: non tamen ob-
estet valori professionis alterius con-
jugis hoc votum temporaneum, imò
valida foret professio, dummodo
cum licentia, & libero consensu
alterius facta sit, eis, qui in sæculo
remanet, se prorsus nullo castitatis
voto obstringeret, non solum quando
senex est, verùm etiam, si sit ju-
venis, & de incontinentia suspectus,
qui eapropter deberet non solum vo-
vere in sæculo, sed etiam Religionem
ingredi, nam ista non requiri-
runtur ad valorem professionis, sed
ad licentiam, ut nempe professio
alterius conjugis legitimè, & licite
fiat. Wagnereck in Exegesi c. 1. de
Convers. Conjug. Pithing n. 10. &
& seqq. eod. tu. Sanch. L. 7. diss. 33.
n. 2.

11. Illud verò magis dubium vi-
deri potest, an conjugatorum uno
cum consensu alterius Religionem
professo, & in ea mortuo, possit re-
lictus in sæculo aliud deinde Matri-
monium validè contrahere? quod
enim hoc illicite facturus esset ob
votum castitatis perpetuae, evidens est;
quod autem invalidum quoque fu-
turum

turum sit tale Matrimonium, aliqui ex eo probant, quod, cum Mari-
tus, ex Uxor sibi mutuo communi-
cent jura, & actiones juxta can. Si
quis ex uno. 30. q. 4. votum conjugis
relicti in seculo solennizetur, sive
evadat solemne per votum alterius
emissum in Religione, sic autem
eo ipso evadit votum, quod Ma-
trimonium dirimit, ac consequen-
ter irritum erit conjugium, quod
deinceps cum alio contrahetur; id-
que confirmant ex eo, quod uxor,
qua voto emissio consensit in sacram
Ordinationem Mariti, post hujus obi-
tum nequeat amplius inire validè ul-
lum Matrimonium. can. Quia sunt.
can. Si se. can. Si qua vidua, & can.
Seriatim. dist. 32.

Verum dicendum est, quamvis
illicitè contrahat, non tamen fore
invalidum hoc Matrimonium, quia
conjugium dirimit, ac invalidat so-
lummodo votum solemne, quale
duntaxat est votum in Professione
Religiosa, & Sacris Ordinibus, ut
clare decisum est c. Vn. De Voto. in 6.
quod autem solemnitas aliqua re-
dundet ex voto conjugis professi in
votum conjugis secularis, falsum est,

& aperte negatur à Glossa in c. Seria-
tim. dist. 32. V. Post mortem. nec ullo
alio Juris textu ostendi potest; quod
enim assertur de communicatione
actionum inter conjuges ex can. Si quis
30. q. 4. huc non facit, nam ibi ser-
mo est de actionibus, quæ non ex
animi, sed corporis actu oriuntur,
quemadmodum ob allegatum cano-
nem, & c. Martinus. De Cognat. Spir-
ituall contrahitur compaternitas ab
utroque conjuge, dum unus eorum
levavit baptizatum è sacro fonte;
hæc verò non statim sunt exten-
denda, ut alia quoque nuptialia im-
pedimenta introducantur, sunt enim
hæc odiosa. Æquè parùm probatur
per id, quod nequeat uxor alteri
nubere post viri obitum, in cujus
Sacram Ordinationem consensit,
quia istud ob sacri Ordinis reveren-
tiā specialiter à Jure est constitu-
tum, ut neque licet, neque validè
ad aliud Matrimonium transire possit,
quale statutum de casu nosito non
haberur. ita Sanch. L. 7. dist. 32. n. 6.
& seqq. & dist. 40. n. 2. & 3. Bar-
bosai in can. Quia sunt. 10. dist. 28. n. 1.
Wiestner n. 24. & seq. de Convers.
Conjug.

§.II.

§. II.

ORDO.

C A S U S

*Mariti ad Ordines promoti ex falsa relatione de
obitu uxoris.*

Heribertus rixosam conjugem pertulsi, clam, eam deser-
ta, discessit e patria, quin diu resciretur, quo abiisset;
tandem compertum est, Romae ipsum morari inter
domesticos cuiusdam Cardinalis; crebris itaque lite-
ris hortati sunt eum amici; & consanguinei, ut in patriam,
& ad uxorem reverteretur, sed persuaderi non potuit. De-
nique ut intentatum nihil omitterent, fixerunt epistolam, qua
mortem conjugis nunciarunt, eique addiderunt testimonia,
quæ dubium omnino poterant admovere, rogantes, ut nunc sal-
tem rediret ad suos, postquam elatum esset, quod in ædibus
suis displicere poterat. Acceptis hisce literis, & attestationibus
Heribertus, laetus, obtinuisse se libertatem à conjugali vinculo,
statuit vicæ conditionem mutare, breviisque temporis intervallo
patrocinio Cardinalis, in cuius familia erat, id consecutus est,

ut

ut ad Sacros Ordines , ipsumque Sacerdotium promoveretur ; tum verò , petitâ ab Eminentissimo Patrono suo veniâ , voluit revisere patriam , Romam redditurus , quâm ptimùm de bonis suis , rebusque domesticis disposuisset. Sed aliud événit , quâm ipse opinabatur , nam ubi patriam attigit , deceptum se deprehendit mendacibus suorum literis , & commentitijs figmentis , quamque defunctam h̄i testati sunt , vivam , valentemque reperit suam Xantippem.

Q. An valida fuerit h̄æc Ordinatio , & quid deinceps agendum Marito huic Presbytero ?

SYNOPSIS.

1. *Cur Ordo Sacer speciale locum habeat inter impedimenta dirimentia Matrimonij?*
2. *Etiam antiquitus Clericis in Sacris Ordinibus constitutis illicitum erat transire ad nuprias , non tamen fuit Ordo semper impedimentum dirimens.*
3. *Hodie majores Ordines impediunt , & dirimunt Matrimonium contrahendum.*
4. *An obligatio abstinendi à nuptijs , & continentiam servandi , quam habent ejusmodi Clerici , oriatur ex voto , an ex præcepto Ecclesiæ?*
5. *Vt ordinati obligentur ad castitatem , habeantque impedimentum dirimens Matrimonij , debet Ordo validè collatus esse.*
6. *Infantes tamen , quantumvis ante usum rationis validè ordinentur ; istud impedimentum non contrahunt , nec obligantur ad continentiam.*

7. *Con-*

7. Contrarium dicendum est de ordinatis ante pubertatem post usum rationis obtentum.
8. Qui metu gravi, & injusto compulsus suscepit Sacros Ordines, ex mulierum opinione nullum contrahit impedimentum.
9. Magis placet Sententia opposita.
10. Quo modo in ipsis Ecclesia Graeca conveniat cum Latina, aut ab eadem discrepet?
11. Matrimonium prius contractum per Sacros Ordines postea susceptos non dirimitur, in quo differt Sacer Ordo à professione Religiosa.
12. Potest maritus suscipere Sacros Ordines, si uxor in hoc consentiat, ubi simul exanimatur, ad quid tunc ipsa obligetur, & num, si postea carnaliter cognoscatur à viro, habita inde proles sit illegitima?
13. Uxore dissentiente, validè quidem ordinatur maritus, sed illicite, manetque obnoxius pœnæ Ecclesiastice, & potest ab uxore revocari, quo casu reddere tenetur debitum conjugale, sed petere non potest.
14. Respondetur ad quæsita præsentis casus.

Iacit sacros Ordines, uxorem deinceps ducere neque licet, neque validè possit, unde, ne quid inficer, causus propositus propriè loquendo huc non pertinet, utpote qui agit non de uxore assumptis sacris Ordinibus superinducta, sed de Marito uxore vivâ, nec consentiente, sed ignarâ, ad SS. Ordines promoto; proponendum nihilominus duxi hinc præsentem casum, quem intellexi è viro fide digno

§§

digno ante annos non admodum multis in loco mihi non incognito evenisse, ad quem, quid respondendum sit, antequam dicatur, prius examinanda sunt, quae ad impedimentum Ordinis spectant, in quantum illud dirimit subsequens Matrimonium, irritumque, & invalidum reddit, quae proinde propriè ad hunc locum pertinent.

Et verò hoc ipsum impedimentum scorsim velle exponere superfluum videri posset, quippe quod jam superioris continebatur in impedimento votoi solemnis, quale est etiam illud, quod includitur in sacris Ordinibus, merito tamen specialem sibi locum postulat, quia Authores aliqui, quos citat Sanch. l. 7. disp. 27, n. 9. arbitrati sunt, & docuerunt, Ordinem sacrum, hoc est, Subdiaconatum, & reliquos superiores, obligare ad castitatem non ratione inclusi voti, sed ratione sui ipsius, dirimique Matrimonium, & obligari hujusmodi Clericos ad continentiam non ex prædicto voto, sed ex præcepto Ecclesiæ; immo quod votum appellatur ab AA. sacro Ordini annexum, aliud in re non esse, quam ipsam hanc obligationem jure Ecclesiastico inductam ad non ducendam uxorem post sacros Ordines susceptos, & ad perpetuam continentiam deinceps servandam, hancque obligationem, ajunt, vocari votum continentiae implicitum, & quidem solemne ideo, quia ad instar voti solemnis dirimit

subsequentem Matrimonij contratum. Alij econtra hoc totum, quid Clericus in Majoribus constitutus nequeat transire ad nuptias, & ad omnimodam castitatem obligetur, adscribunt voto, quod in susceptione Ordinum implicitè emititur, qua in re multum decipitur, qui putat, perinde esse, an quis unum, an alterum afferat, dummodo dicat, adesse obligationem ad continentiam, sive deinde ex voto hæc proveniat, sive ex præcepto Ecclesiæ, quia si aliud non adest, quod imponat hanc obligationem, quam præceptum Ecclesiæ, tunc sanè valebit dispensatio Pontificia ad ineundum Matrimonium etiam sine causa concessa, non verò, si obligatio oriatur ex voto, quia istius dispensatio sine justa causa non solum illicita, sed etiam invalida est. Verum de hac quæstione plura inferioris.

2. Certum iterea est, statim ab initio nascentis Ecclesiæ illicitum semper fuisse, post susceptos SS. Ordines Presbyteratus, & Diaconatus contrahere Matrimonium, ut manifestum est ex can. 25. alias 27. Apostol. & Apostolica traditione, De Subdiaconatu tamen id ipsum non constat, sed potius contrarium colligitur, quod nempe non habuerit annexam obligationem non contrahendi Matrimonium, quia in primitiva Ecclesia inter Ordines sacros, ex obligatione continentiae sic nuncupatos, non numerabatur, ut habetur in c.

A mulieris

A multis. De Aetate & qualitate ordinandi.
Dicastillo disp. 1. de Sacram. Ord. dub.
24. n. 336. Basil. Pontius 1. 7. c. 24. n.
*6. postea vero predicta prohibitio innovata est, & extensa ad ipsos usque Subdiaconos jamin Concilio Romano sub Sylvestro habito can. 8. Nullum autem subdiaconorum ad nuptias transire praeceptum est. Idem tamen statutum in Sexta Synodo Generali in Trullo can. 6. apud Barthol. Carranza in Summa Conciliorum: Si quis autem eorum, qui in Clerum accedunt, velis lege Matrimonij mulieri conjungi, antequam Hypo diaconus, vel Diaconus, vel Presbyter ordinetur, hoc faciat, qui Canona, plerisque alijs rejectis, receptus, & approbatus est in cit. c. A multis, iterumque id ipsum, ut plura non adducam, praeceptum est in Concilio Romano sub Innocentio II, ut habetur can. 2. dist. 28. *Decernimus*, ut iij, qui in ordine Subdiaconatus, & supra, uxores duxerint, aut concubinas habuerint, officio, atque Ecclesiastico Beneficio careant, per quas prohibiciones SS. Ordines Presbyteratus, Diaconatus, & Subdiaconatus nuptias impediabant, non tamen semper etiam dirimebant juxta Rebellum p. 2. de oblig. Iust. I. 3. q. 12. n. 4. & Dicastillo disp. 7. de Matrim. dub. 18. n. 170. usquedam tandem hujusmodi Matrimonia fuerint penitus etiam annullata, & irrita declarata, quod quoniam tempore statutum fuerit, certe dici non potest. Vasq. tom. 3. in 3. p. D. Th. disp. 249. c. 4. n. 37. id evenisse arbitratur sub Calixto*

II. qui, ut habetur can. Presbyteris. Dist. 27. interdixit Presbyteris, Diaconis, Subdiaconis, & Monachis contrahere Matrimonia, & contra eam disjungi praecepit, non alia ratione, nisi quia ejusmodi personas ad contrahendum inhabiles efficere voluit; separatio enim conjugum non obscurum indicium est, ex quo colligamus, Matrimonium suisse nullum. Et ne quis putet, per hanc disjunctionem aliud non praecepit, quam separationem a toro, ne illicite conjuncti, peccaminosè utantur debito conjugali, quamvis de cetero ratum, validumque sit Matrimonium, quem sensum alicui fortassis ingenerare posset Glosa in cit. can. V. Disjungi. ubi ait: *quoad carnis copulam*. item: *Matrimonium non dicitur dissolvi*, quod ab initio nullum fuit, idcirco ut dubium omne eximatur, & plenè constet de nullitate talis Matrimonij, postea Innocentius II, in Concilio Romano verbis clarissimis ea irrita declaravit can. Ut Lex. 27. q. 1. ubi, postquam praecepit, ut in sacris Ordinibus constituti Episcopi, Presbyteri, Diaconi, Subdiaconi, qui Matrimonium contrahere praeiumplicant, a suis uxoribus separantur, statim subjungit istius rei causam his verbis: *hujusmodi namque copulationem*, quam contra Ecclesiasticam regulam constat esse contractam, Matrimonium non esse censemus &c.: supponit igitur Pontifex, per legem Ecclesiasticam jam prius latam non tantum suisse vetita haec Matrimonia, verum

Sff 2

etiam

etiam ita prohibita, ut nulla, & irrita essent; & quia aliud ius, ubi irriteruntur, non extat, nisi iij canonies, in quibus jubentur sic conjuncti à se invicem separari, evidens indicium est, ideo præcipi, ut separantur, quia ejusmodi Matrimonia nulla sunt.

3. Ex Iurib⁹ recentiorib⁹ indubitatum hodie est, Ordinem sacrum, etiam Subdiaconatus, dirimere Matrimonium; quisquis enim SS. Ordinum aliquo initiat⁹, emitit tacite votum solemne castitatis, quod est impedimentum dirimens, proinde nuptias invalidē contrahit, ut manifestum est ex c. 1. Qui Clerici, vel voventes c. 1. De Cleric. conjug. ubi Alexander III. ita statuit: *Sed si in Subdiaconatu, & alij superioribus Ordinibus uxores accepisse noscuntur, eos uxores dimittere, & penitentiam agere de commissione per suspensionis, & excommunicacionis sententiam compellers procuretis.* Adhuc clariū idem asserit Bonifacius VIII. c. Vn. De Voto in 6. præsentis declarandum duximus oraculo Sanctionis, illud solum votum debere dici solemne, quantum ad post contractum Matrimonium dirimendum, quod solemnizatum fuerit per susceptionem Sacri Ordinis, aut per professionem expressam, vel tacitam factam aliqui de Religionibus per Sedem Apostolicam approbat⁹, & novissimè in Concilio Tridentino Sess. 24. can. 9. Si quis dixerit, Clericos in sacris Ordinibus constitutos &c. posse Matrimonium contrahere, contractum validum esse, non obstante le-

ge Ecclesiastica, vel veto &c. anathema sit; circa quos textus duo consideranda sunt. Primum est, hoc votum non ex Iure naturali, aut Divino, sed solum Ecclesiastico dirimere Matrimonium, nam dicitur in adductis textibus, illud dirimere, quia, & quatenus solemne est, ut augem sit solemne, non habet ex natura sua, sed solum ex Ecclesiæ constitutione; consequenter ex hac sola Matrimonium dirimit, ut dictum est in casu precedente n. 3. De Voto solemni castitatis in Professione Religiosa. 2. Ipsum quoque Concilium Tridentinum hanc dirimendi vim, & impotentiam contrahendi Matrimonium attribuit non legi Divinae, sed Ecclesiastica, vel veto, quo loco dum ait; non obstante lege Ecclesiastica, vel Voto, relinquit in medio, & indecisam eam quæstionem, cuius supra in num 1. mentio facta est, nempe an obligatio ad continentiam in Clericis oriatur ex proprio Voto, an verò ex præcepto Ecclesiæ, volentis sacros Ministros immediate ad castitatem obligare.

4. Circa hanc quæstionem, ut modò juxta promissionem superius factam aliquid dicam, notandum est, votum, quod Clerici emittunt in susceptione SS. Ordinum, duo comprehendere, nimur ut abstineant à contrahendis nuptijs; tum ut ab omni actu venereo. Ad hoc, certum est, obligare votum ex natura sua; ut verò hoc votum Clericorum inhabilem efficiat ad contrahendum

trahendum Matrimonium, initumque post suscep^{os} Ordines coniugium irritum, nullumque reddat, id sanè, ut ex supra allatis textibus patet, totum habetur ex constitutionibus Ecclesiæ, quæ voluit, ut istud votum esset impedimentum dirimens; nec erit, opinor, quem inter SS. Ordinum candidatos hæc observatio, praxisque Ecclesiæ latere queat, ut possit ignorantiam pretendere, seque ab onere castitatis eapropter eximere, cùm præsttim stricissimæ hujus obligationis ad continentiam diligentissimè ab Episcopo admoneantur Ordinandi his verbis: *Filiij dilectionissimi ad Sacrum Subdiaconatus Ordinem promovendi, iterum atque iterum considerare debet, quod si hunc Ordinem suscepitis, castitatem, Deo iuvante, servare oportet; quia verò contingere posset, reperiri aliquem tantæ malitiæ, ut Sacrum Ordinem suscipiens, expressè nollet se obligare ad castitatem, talis sanè maneret Ordinatus, ponitur enim, habuisse intentionem suscipiendi Sacramentum Ordinis; maneret etiam obligatus ad castitatem, nec posset contrahere Matrimonium licite, aut validè: sed profectò hæc obligatio tunc non proveniret ex voto, quia id neque implicitè, neque explicitè emisit; ergo datur tunc saltem hæc obligatio immediate ex præcepto Ecclesiæ, quia autem ostendi non potest Lex aliqua Ecclesiastica, quæ specialiter lata sit pro ijs tantum,*

eosque solum obliget ad castitatem, qui vel ex ignorantia, vel ex malitia voto non adstringuntur, dicendum mihi videtur, universim omnes SS. Ordinibus iniciatos obligari ad continentiam, & Matrimonium postea contractum irritum, nullumque esse, tum ratione voti, quod ex præscripto Ecclesiæ tenentur implicitè emittere, quando ordinantur, tum etiam ex Lege Ecclesiastica, specialiter lata in reverentiam Statutus Clericalis, quem oportet ab operibus carnis omnino esse sejun&uum; cuiusmodi præcepta extant in can. 8. dist. 27. ubi Callistus II. ita præcipit: *Presbyteris, Diaconis, Subdiaconis, & Monachis concubinas habere, seu Matrimonia contrahere, penitus interdicimus; contracta quoque Matrimonia ab hujusmodi personis disjungi, & personas ad pœnitentiam redigi debere juxta Sacrorum Canonum dissimilitudines judicamus. can. Proposuisti, dist. 82. c. A multis. De Æstate, & qualit. Ordinand, &c. Ita Palao disp. unic. de Sacram. Ordinis pu. 17. n. 5. Rebellus p. 2. de Oblig. Iust. L. 3. q. 12. n. 7. Tambur. L. 7. de Ordine c. 3. §. 3. per totum. Perez disp. 27. de Matr. Seçt. 2. n. 9. Coninck disp. 10. dub. 12. n. 130. Hurtad. tract. de Ordine. difficult. 26. & disp. 16. de Matr. difficult. 1. n. 1. nec in re ipsa à nobis dissentunt, si bene examinentur, Sanchez, Layman, Dicastro, Sporer, & alij, qui hoc adscribere videntur soli voto in susceptione Ordinum tacitè emissio.*

In

In illo autem non assentior Aegydio Coninck quod l. c. n. 131. ait, Religiosum Sacris initiatum, si fornicietur, obligatum esse, utramque circumstantiam professionis, & Ordinis manifestare; nam, esto, utramque qualitas Religionis, & Ordinis Matrimonio contrahendo impedimentum praestet, & actum Venerum prohibeat, quia tamen hoc impedimentum, & haec prohibitio eundem Religionis finem spectant, diversa peccata non sunt censenda constituere, sicut cum die Dominicæ festum alicuius Sancti ex precepto observandum incidit, & in Quadragesima aliqua vigilia. Palao l. c. n. 6. Dicastillo disp. 1. de Sauram, Ord. dub. 26. n. 404.

5. Carterum ut Sacer Ordo inducat impedimentum dirimens, necesse est, ut validè suscepimus sit, nam invalidè ordinatus ob defectum aliquem substantialem, v. g. quia ordinans se fixit Episcopum, ad nihil obligatur ex communiore Sententia, proinde validè potest, & licet contrahe Matrimonium, cum nec simplici quidem castitatis voto teneatur. Ratio est, quia iste primariò intendit SS. Ordines; votare autem castitatem solum intendit secundariò, & dependenter à Sacris Ordinibus; cum igitur hi nulli sint, nullum eriam est vorum, nam principali cessante, accessorium quoque cessat. L. Cum principali 178. ff. De R. I. Sanch. L. 7. disp. 27. n. 13. Coninck

disp. cit. dub. 14. n. 133. Comptonus Cursus Theol. tom. 2. disp 104. De Imped. Matrim. Sectt. 1. n. 6. Perez &c. Idem est, si adultus non haberet intentionem suscipiendi Ordines, sic enim eos revera non suscipit, quia nemo adultus validè suscipit Sacra-menta, nisi ea suscipere intendat, unde cum iste Ordines non habeat, ad servandam castitatem, & alia onera SS. Ordinum non obligatur, neque laborat im- dimento Matrimonium dirimente, peccavit tamen propter defectum debitæ intentionis, ut per se patet. Tambur. L. 7. de Ordine. c. 3. §. 3. n. 12. Palao l. c. n. 7.

6. Major est controversia, an infans ante usum rationis, & annos discretionis SS. Ordinibus initiatus obligetur ad castitatem servandam, habeatque impedimentum dirimens, postquam pervenerit ad plenioram aetatem? circa quod dubium suppono cum communi, solo ferè Durando, & Petro Soto exceptis, quamquam illicitè, & cum gravissimo pec- cato SS. Ordinibus initiantur infan- tes, validè nihilominus ordinari; hos verò sic ordinatos non obligari ex voto, certum est, quia votum est actio personalis, ejusque obligatio non potest mere ab extrinseco imponi; puer autem ante usum rationis talis actionis capax non est; unde dissensio inter DD. solummo- do est de obligatione ex precepto, seu

seu constitutione Ecclesiæ. Et quidem, Sacrum Ordinem suscepsum ante usum rationis, dirimere Matrimonium, & obligare ad castitatem, præter Paludanum, & Ledesmam affirmant ex RR. Hurtadus disp. I 6. de Matrim. difficult. 2. n. 4. & Rebellus I. c. n. 9. probantque suam opinionem ex Regula Juris 42. in 6. Accessorium naturam sequi congruit principali: atqui principale hic sunt character, & potestas Ordinis, obligatio autem ad continentiam est accessorium: ergo cum illa validè collata sint, hæc etiam valida erit, consequenter sic ordinatus ad castitatem obligatur.

Verum opposita Sententia communis est, & vera, quam tenent Vasq. tom. 3. in 3. p. S. Th. disp. 246. Sanch. L. 7. disp. 30. n. 3. Bonac. q. 3. de Imped. Matrim. pu. 9. n. 14. Coninch, Palao, Percz, Sporer, Præposit. & innumerí alij. Ratio est, quia sicuti Christus voluit, continentiam solum esse consilij, & neminem sine suo consensu ad eam obligari, ita similiter Ecclesia neminem vult alia ratione ad eam obligare, præsertim immeritum, cui fieret injuria, si ei omnino invito tantum onus imponeretur: unde obligatio ad continentiam tunc solum sequitur ut aliquid accessorium Sacros Ordines validè susceplos, quando hi liberè, & voluntariè suscepiti sunt, quod in infante ante usum rationis ordinato factum non

est. Hic igitur postquam ad annos discretionis pervenerit, potest vel in Ordine suscepto permanere, & eligere statum Ecclesiasticum, vel, si maluerit, secularē, & liberè uxorem ducere, atque ad hæc ipsi optio clanda est: quod si adeptus sufficiens judicium, & conscius suæ libertatis statum Ecclesiasticum elegerit, aut semel liberè actum Sacri Ordinis exercuerit, statim suscipit obligacionem SS. Ordinibus annexam, nec eam Sententiam postea mutare potest; si autem voluerit contrahere Matrimonium, manet suspensus ab usu Ordinis.

7. Prædictam doctrinam plures DD. extendunt etiam in eos, qui post obtentum usum rationis ordinati sunt ante pubertatem, quos opinantur, nullum contrahere impedimentum dirimens, nec obligari ad servandam castitatem, nisi pubertatem adepti ratam habeant Ordinis sacri susceptionem. Ratio ipsorum est, quia Votum solemne Religionis citius emissum irritum est c. Ad nostram. De Regular. imò post Tridentinum Concilium Sess. 25. c. 15. de Regular. irrita est Professio facta ante annum decimum sextum completum: putant ergo, idem dicendum esse de voto continentiae ordinati ante annum decimum sextum, quia eadem hic militat ratio, scilicet levitas ingenij puerorum, qui facile inducuntur, ut aliquem statum amplectantur, cujus eos posse

Ita pœnitentia, ita Fillius. tr. 10. p. 2.
 c. 4. n. 128. Rebuffus in praxi benefic. tit. de Clericis male promotis. Glossa
 2. n. 10. Barbola de Offic. & potest.
 Episcopi Alleg. 15. n. 4. Pithing n. 2.
 Qui Clerici, vel voentes. Sanch. L. 7.
 de Matr. disp. 30. n. 8. qui tamen
 hanc Sententiam L. 4. Moral. c. 35.
 n. 9. postea retractavit, cum quo
 proinde . . . Dicendum est, à Ma-
 trimonij impedimento dirimente, &
 obligatione continentiae nullo modo
 excusari, qui post obtentum usum
 rationis Sacro Ordine intiatus est,
 antequam annos pubertatis attinge-
 ret, nam ex utroque titulo obliga-
 tur, videlicet tum ex præcepto Ec-
 clesiæ, quod Ordini annexum est,
 tum ratione solemnis voti castitatis,
 quod Ordinatus tacite emitit, ut
 difficulter negari potest; eo ipso
 enim, quod ponitur habere usum
 rationis, sufficienter intellexit, in
 quem statum assumeretur, & quæ
 eidem obligations annexæ essent:
 ergo re ipsa has obligations contra-
 dit, ut teneatur ad continentiam,
 sitque deinceps inhabilis ad nuptias
 contrahendas tum ratione Ordinis
 validè suscepiti, tum ratione voti,
 quod tacite emisit, quia qui prin-
 cipale liberè eligit, vult etiam id,
 quod novit esse accessorium: sed
 principale est Ordo, accessorium
 verò est votum, & obligatio ad
 continentiam: ergo qui vult suscipe-
 re Ordines ante decimum sextum an-
 num, vult etiam obligations Or-

dini annexas, scilicet votum castita-
 tis, & inhabitatem ad nuptias.

Quod verò dicitur, talēm non
 posse se Deo validè obligare per vo-
 tum, cùm Jura Professionem quo-
 que irritent, quæ ante pubertatem,
 imò ante annum decimum sextum
 missa est, id nihil probat, quia non
 constat, pariter irritari à Jure votum
 continentiae, quod Ordinis susceptio-
 ni annexum est; neque istud infer-
 tur ex irritatione Professionis Reli-
 giosæ, quia non eadem irritandi
 utrobique ratio est, siquidem Pro-
 fessio est status longè difficilior, &
 plura secum trahit gravia onera, pu-
 ta, alia duo vota paupertatis, & obe-
 dientiae, clausuram, magnum vitæ
 rigorem &c. qualia Sacer Ordo Cle-
 rici secularis non imponit, ideoque
 multò matuoriē deliberatione opus
 est in Religionē capessenda, multo
 que major ratio est irritandi Profes-
 sionem Religiosam pro ea ætate puer-
 ili, quam sit ad annullandum vo-
 tum in Sacro Ordine. Adde, quod
 quando irritatur Professio, nihil illius
 amplius remaneat, quippe Professus
 post factam irritationem est omnino
 Laicus, econtrario semel validè or-
 dinatus retinet perpetuò Ordinem,
 adeoque statum, quem decet esse
 castitatis studiosum, & remotum à
 commercio carnis. Denique eveni-
 re saepius potest, ut in ætate tenera,
 ac immatura quis in Religionē pro-
 fitetur, rarissime autem hactenus
 contigit, aliquem ante maturam
 agat

æstatem ordinari, quæ autem non nisi raro contingunt, lex non comprehendit. *L. Nam ad ea. ff. De Legibus:* nulla igitur ratio est extendendi irritacionem ab uno casu ad alterum, cum in utroque tanta diversitas sit. Ita præter Palao, Coninck, Bonac, Perez, Hurtad, docent Sotus *L. 7. de Iust. q. 2. art. 5.* Sayrus in clavi. *Regia l. 6. c. 5. n. 3.* Wiestner *n. 11. Qui Clerici, vel voventes.*

8. Non minoris momenti difficultas est, an is, qui metu compellitur SS. Ordines suscipere, impedimentum hoc dirimens contrahat, & obligetur ad continentiam? quia in re quæstio non est de eo, qui ex meta sine voluntate suscipiendi Sacramentum solùm simulè Ordines suscipit, quia talis invalidè ordinatur: nec etiam de eo, qui metu ex alia causa incusso ordinatur, ut periculum evadat, veluti si inimicus, aut corivalis alicui machinetur mortem, & hic suscipiat Sacros Ordines, ut alter horum reverentiâ à captis despat, quem certum est, teneri ad continentiam; idemque dicendum de eo, qui metu justè incusso compellitur ordinari. De eo duntaxat quæstio est: an, qui per metum gravem, & cadentem in constantem virum, eumque injustè incussum, compellitur ad SS. Ordines, contrahat impedimentum dirimens, de quo hic nobis sermo est, & obligetur ad continentiam?

Non obligari docent Sanch. *L. 7. disp. 29. n. 5.* Azor som. *I. L. 13. c. 14. q. 8.* Navarr, Consil. *2. de His,*

que vi. n. 1. Filiuc. tr. 10. p. 2. c. 4.
n. 124. Bonac. l. c. n. 12. Coninck
l. c. n. 145. Barbosa de Offic. & potest.
Episcopi. Allegat. 15. n. 5. Gobat tr.
8. cas. 20. n. 764. Dicastillo disp. I.
de Sacrament. Ordinis dub. 29 n. 432. &
seqq. Gobat tr. 8. cas. 20. n. 764. Perez
disp. 27. de Matr. Sed. f. n. 7. & seq.
Sporer &c. juxta quos Authores,
aliosque ab ijs citatos sic ordinati non
tenentur ad continentiam, nec da-
tur in ijs impedimentum dirimens
Matrimonium, sed possunt, nisi
velint susceptum Ordinem exercere,
transire ad nuptias, pro qua sua opini-
one ita ratiocinantur: quia si te-
nerentur ad continentiam, & Ordo
susceptus esset impedimentum diri-
mens Matrimonium, id haberetur
vel ex constitutione Ecclesiæ, vel
ratione voti solemnis? non ratione
hujus; nam votum, in quo Cleri-
corum Sacris initiatorum obligatio-
ad castitatem servandam, & inha-
bilitas ad Matrimonium fundatur,
gravi, & injusto metu editum, ipso
facto irritum, ac nullum est. c. Per-
latum est, & c. Cùm dilectus. De His,
que vi &c: cùm autem nolit Eccle-
sia subsistere vota ex metu edita, sed
ea irritet, velitque carere effectu,
credibile non est, eam nihilominus
vele, talem ad castitatem obligare
ratione Ordinis, hanc enim obliga-
tionem solùm imponit ijs, qui vo-
luntariè, & modo ordinario, ac
confueto suscipiunt Sacros Ordines,
non vero, qui gravi metu ad hoc

Ttt

adj.

guntur: ergo ex neutro capite est obligatio.

9. Quamvis verò hanc Sententiam probabilem, ac tutam arbitrentur Authores mox citandi, nihilominus opposita videtur esse preferenda, pro qua stant Palao *disp. unic. de Sacram.* Ord. pu. 17. n. 13. Vasq. 3. p. *disp.* 246. c. 3. Basil. Pontius *L. 7. c. 29. per totum.* Tambur. *L. 7. de Ordine c. 3. §. 3. n. 13.* Paulus Comitolus *L. 1. Respons. Moral. q. 55.* Præpos. in 3. p. 5. Th. q. un. *de Sacram.* Ord. dub. 20. n. 203. Diana p. 3 tr. 4. *Resol.* 193. Wieschner n. 15. Qui Clerici, vel voentes. Imò ipse Sanchez Sententiam hanc vocat valdè probabilem; ego autem eam probabiliorem censeo, & conformiorem ijs, quæ suprà diximus. Ratio est, quia qui metu compulsus ordinatur, validè ordinatur, nam absolute vult ordinari, cùm metus non tollat, sed relinquat simpliciter voluntarium; & coacta voluntas revera voluntas est iuxta *L. Si mulier. §. 5. ff.* Quod metus causa, eti voluntarium non nihil immiuat, seu reddit involuntarium secundum quid: dum ergo simpliciter volens ordinatur, vult etiam id, quod Ordini annexum est; huic vero annexa est ex constitutione Ecclesie inhabilitas ad nuptias contrahendas, & votum soleinne castitatis, quod est impedimentum dirimens: utrumque igitur vult, & consequenter ex utroque titulo obligatur ad continentiam, videlicet ratione Or-

dinum, ac Lege Ecclesiastica, & ratione voti, quod irritum esse, & invalidum, ex suprà cit. cc. non ostenditur, nam ibi sermo est de voto solemni, quod ex metu emisum est in professione Religiosa, non verò de voto, quod est annexum SS. Ordinibus, inter quæ quia non intercedit eadem ratio, mala fit argumentatio, ut suprà dictum est n. 7. à professione Religiosa ad votum Ordinis, siquidem illa inducit perpetuam terum omnium, & ipsius propriæ voluntatis abdicacionem, penitusque in statu multò diffi- ciliore, quam Ordinatio Sacra; ergo quod de uno statutum est, non debet dici, statutum quoque esse de altero, de quo id ipsum statuendi non est eadem ratio; atque ideo sic Ordinatus verè contrahit impedimentum dirimens, & sine dispensatione nequit inire Matrimonium, quæ tamen ut illi concedatur, hic ipse metus justam causam præbet; atque ita testante Vasquez observat Stylus Romanae Cancellariae, quæ liberam dare solet facultatem ducendi uxorem sic ordinatis, non quod putet, nullum esse votum, nullumque adesse impedimentum, sed quia judicat, propter metum justam causam adesse dispensandi, quam dispen- sationem necessariam esse, etiam Perez asserit, licet cæreroquin contrariam opinionem propugnet, nam l. c. n. 11. expresse dicit: si tamen velit contrahere Matrimonium, oportebit pitare

vitare scandalum, & publice existimatio-
nem Ecclesiae satisfacere, ideoque necessa-
rium erit à Summo Pontifice facultatem
obtinere, quam facilè obtinebit.

10. Quæ hactenus diximus, in-
telligenda sunt de Ecclesia Latina,
nam Græci in multis à nobis discre-
pant, quamquam in multis etiam
conveniant. Primi conveniunt no-
biscum, quod Episcopi débeant esse
cœlibes, quidquid enim apud illos
olim usitatum fuerit, de quo videri
potest Basilius Pontius l. 7. de Matr. c.
23. n. 24. hoc tempore ad Episcopatu-
m ab eis nemo assumitur, qui uxo-
rem habuerit, sed Religiosus tan-
tummodo castitatem professus, vel
qui extra Religionem castitatem per-
petuò servat, & jam uxorem non
habeat, ut se à viris Græcis fide dig-
nis, cùm esset Romæ, accepisse te-
statur Valsq, tom. 3. in 3. p. S. Th. disp.
248. c. 1. ad finem. Secundi conve-
niunt nobiscum, quod post susceptos
SS. Ordines Presbyteratus, Diaconi-
natūs, & Subdiaconatūs non liceat
ijs Matrimonium contrahere; estque
ejusmodi Matrimonium etiam apud
ipsoſ irritum, ac nullum ex consti-
tutione Ecclesiæ, ut docent Azor
tom. I. l. 13. c. 12. q. 5. Valsq. l. c. disp.
249. c. 4. n. 32. Rebellus p. 2. de oblig.
Inſt. l. 3. q. 12. n. 4. Bonac. q. 3. de
Imped. Matrim. pu. 9. n. 13. Differunt
verb ab Ecclesia Latina, quod in ista
Clerici in majoribus constituti ab om-
ni usu conjugij, etiam ante Ordines
sacros contracti, perpetuò abstine-

ant; è contrario apud Græcos con-
jugati quoque ad SS. Ordines promo-
ventur, ijsque, etiam Sacerdoti-
bus, permittitur uſus conjugij ante
sacros Ordines celebrati, non qui-
dem pro omni tempore, & sine om-
ni limitatione, sed tunc solū, quan-
do altaris ministerio deservire non de-
bent; non enim quotidie singuli sa-
cris operantur, sed Dominicis dunta-
xat, & festis diebus, quotidie vero
extra quadragenarij jejuniij tempus
unum tantummodo missæ sacriſ-
cium pro universo populo faciunt,
& offerunt: eo igitur tempore, quo
vel ex lege, vel consuetudine quis debet
sacris operari, tenetur lege castita-
tis, eumque oportet servare conti-
nentiam, & ab uxore abstinere, non
item reliquis temporibus, cùm telle
Innocentio III. c. Cùm olim. De Cleric.
conjug. votum castitatis, quod in Ec-
clesia Latina emitunt Subdiaconi,
Græci non acceptarint, quem morem
hodieum in ipsis tolerat Catholica
Ecclesia. Wagnereck in Exegesi cit.c.
Azor l. c. 13. q. 1. mortuā autem hac
sua conjugē non possunt validē
transire ad alias nuptias. Filliuc. tr.
10. p. 2. c. 4. n. 121.

11. De Matrimonio hucusque di-
ximus, quod ab Ordinato contra-
hitur, & cuius facer Ordo, votum-
que solemne in eo tacitè emissum con-
jugij impedimentum dirimens est:
non ita pariter invalidatur, ac dirimi-
tur per SS. Ordines validē susceptos
Matrimonium prius contractum, ut
clarè

clarè deciditur in Extravag. Vn. Ioannis XXII. de Veto, ubi dicitur, quod votum solemnizatum per sacri Ordinis susceptionem dirimat quidem Matrimonium post contrahendum, non autem Matrimonium antea contractum, etiam si id per carnis copulam consummatum non sit, eo quod nec Iure Divino, neque per SS. Canones reperiatur hoc statutum; & haec est differentia inter Ordines Sacros, & professionem Religiosam, quod professio dissolvat Matrimonium non solùm sequens, sed etiam antecedens, si tamen consummatum non fuerit, ut in precedentibus dictum est, Ordines vero maiores dissolvant tantummodo Matrimonium, quod contrahitur post susceptionem ipsorum Ordinum. Cur autem Ecclesia potius statuerit, ut per ingressum in Religionem dirimeretur Matrimonium ratum, quam per susceptionem SS. Ordinum, haec ratio assignari potest, quod, dum quis per professionem se totum tradidit Religioni, cum ea quodammodo spirituale aliquod Matrimonium contrahat, cui meritò cedere debet carnale prius initum; imò ut notat Engl in Manuali Paroch. p. 3. c. 5. §. 5. de Ordine n. 3. ingrediens Religionem censetur spiritualiter mundo mortuus, ut dicitur in c. Placuit. 16. q. 1. iudicavit Glossa V. Mortuus, & ab omni consortio prioris sponsæ in perpetuum separatur; non ita Clerici in sacris constituti pro mundo mortuis habentur, nam retinent propriæ voluntatis at-

bitrium, & bonorum suorum dominium, ac remanent in seculo, sive que juris, nec ita separantur a sua conjugi, omnemque eius curam dependent, ut pristinus ardor non aliquando reviviscat, & exponantur tentationi mutata voluntate ad relatiā uxorem revertendi.

12. Posse autem licetē valideque maritum transire ad SS. Ordines, communis est omnium sententia, quando vel ipsi licitum est facere divorcium quoad torum, & cohabitationem, aut Religionem intrare etiam invitā uxore, vel quando in hoc ultrō consensum prestat uxor; tune verò circa illam id ipsum observandum est, quod fieri debere diximus casu precedente, quando eā consentiente Religionem vir ingreditur, ut nempe ipsa quoque, si fuerit juvenis, Religionem ingrediatur, & in ea profiteatur, aut saltem votum continentia in seculo emitat, si sexus fuerit, & non suspecta de incontinentia. c. Ad Apostolicam. De Conjug. Perez diff. 27. Sct. 9. n. 5. & seqq. Bonac q. 3. de imped. Matr. pu. 9. n. 18. quo casu vir cum conjugis consensu ad sacros Ordines promotus nequit deinceps petere, aut reddere debitum conjugale, quia voto castitatem tenetur. Quod si tamen pristino amore reaccensus ad eandem regreditur, eamque deinde carnaliter cognoscat, grave quidem sacrilegij crimen committeret contra Religionem ob circumstantiam utriusque personæ

Deo

Deo dicatae, & specialiter Deo desponsatae per votum, non tamen peccabit contra continentiam peccato fornicationis, quando ea vel manens in saeculo se voto castitatis solum simplici obstrinxit, vel Monialis effecta in Religione solemniter professa est post consummatum in saeculo Matrimonium, neutro enim casu tunc Matrimonij vinculum dissolvitur, sed integrum perseverat, unde accessus ille non est ad non suam, sed ad propriam conjugem, ac proinde nulla constituitur fornicatio, liberique ex tali congressu geniti in rigore, & ex natura rei non illegitimi, sed naturaliter, ac civiliter legitimi sunt, consequenter hereditariae successionis, aliorumque iurium, & honorum capaces; in Jure tamen Canonico, paternam incontinentiam, & sacrilegium abominante, habentur quodammodo pro illegitimis, & instar illorum irregulares sunt, ita ut sine Sedis Apostolicae licentia ad SS. Ordines, & beneficia Ecclesiastica promoveri nequeant, ut docent Laym in c. Literas. de filiis Presb. n. 1. & 2. Perez cit. disp. Sect. 10. n. 1. Sanch. l. 9. de Matr. 38. n. 7, & elegantissime Suarez disp. 50. de Censuris Sect. 2. n. 4. & 5. Aliter dicendum est, quando uxore consentiente ipse transivit ad SS. Ordines, & ea Religionem professa est, priusquam Matrimonium consummarunt, sic enim per solemnem professionem uxoris solutum est Matrimonium etiam quoad vinculum, idcirco si

deinceps eam carnaliter cognoscatur, verè accedit ad non suam, idemque peccatum committit, ac si cum quavis alia moniali peccaret, prolesque inde genita non solum illegitima est, sed spuria, utpote ex damnato coitu generata. Wiesner n. 24. & alij Canonistæ passim in Titulo Qui filii sunt legitimi.

13. Quod si virgo uxore ignorantie, vel invitâ ad SS. Ordines maritus transeat, validè quidem eos recipiet, semper tamen mortaliter illicitè, ut iterum communis est sententia, sive id fiat post Matrimonium consummatura, sive solummodo ratum, siveque ascendens ad sacrum Ordinem sine uxoris licentia suspensionem, & irregularitatem incurrit, ut definitur in cit. Extravag. Vtio. De Voto, unde neque in Ordine suscepto ministrare potest, nec ad superiorem promoveri, nec Beneficium, aut officium Ecclesiasticum, quantumvis modicum, atque etiam minoribus Ordinibus deputatum, obtinere; potestque ab uxore relicta revocari sic ordinatus, etiamsi ad ipsum Pontificatum electus esset, ut habet Sanch. l. 7. disp. 38. n. 12. & Bonac. quo casu tenetur reddere debitum uxori petenti, cum ea stñe culpa, & voluntate sua privanda non sit suo jure, petere tamen ipse non potest, eo quod per votum castitatis sacris Ordinibus adnexum se obligaverit ad abstinentium ab omni actu venereo, nec obest congressus hic conjugalis soboli inde generatae,

quod

quod minus ea legitima sit, nam licet Ordines validè suscepit sint, quia tamen id factum est illegitimè contra Iuris dispositionem, idcirco non possunt Matrimonio, aut soboli quidquam officere, siquidem id verum Matrimonium est, quapropter proles in eo genita legitima est, etiam tunc, quando pater contra obligationem suam, & votum debitum conjugale non tantum reddidisset, sed petisset cum peccato gravi, ac sacrilegio, adhuc enim nascitur proles in vero Matrimonio. Suar. l.c. n. 4.

14. Ex istis modò clare patet, quid in calu praesente de Heriberto sentiendum sit; nempe dicendum, validè ipsum fuisse ordinatum, immo & licite. De priore sufficienter constat. Alterum inde patet, quia ea de morte conjugis habuit testimonia, ut de illius certitudine prudenter dubitare non potuerit, licite igitur, sublato, uti credebat, Matrimonij vinculo, jam liber effectus, & solitus ab omni ligamine Sacros Ordines petere, eosdemque Episcopus eidem impetrare potuit, neque contraxit hoc facto ullam irregularitatem, hæc enim in ejusmodi casu imponitur ut poena, proinde culpam presupponit, ut per se evidens est, & non obscurè colligitur ex eo, quod sepius citata Extravag. Joannis XXII, utatur verbo non presumat, & statim: quod si secus à quoquam forsitan attentatum fuerit: punit igitur Jus Pontificium solummodo presumendum, vel attentantem ascendere ad Sa-

crum Ordinem, & ad poenam hanc incurriendam dolus requiritur, & malitia quædam, qua temerariè quis ausit ad SS. Ordines ascendere; ab ea verò excusat ignorantia, que affectata non est, & cum ingenti temeritate conjuncta, ut docet Sanch. L. 7. disp. 49. n. 2. Filliuc. tr. 10. p. 2. c. 4. n. 159. unde licet, dum coniugi viventi cohabitare cogitur, ab Ordinis exercitio abstinere debet, cum indecens sit, eum in Sacris ministrare, & rei uxoris simul operam dare: conjugé autem mortuā redire poterit ad exercitium sui Ordinis, à quo transper suspensus fuerat, non per suspensionem, quæ poena sit, sed quia hoc usitatum est, & exigitur in Ecclesia ob dignitatem, & decentiam statutus Clericalis, & Sacri Ministerij, cum alij, qui temerariè, ac culpabiliter promoti sunt ad SS. Ordines, invitâ, vel ignorante uxore, non solum durante Matrimonio, sed etiam eo soluto in Ordine suscepito ministrare nequeant, aut ad Superiorem provehi, vel ad Officium aliquod, aut beneficium promoveri, hæcque suspensio, & irregularitas, quamvis soluto Matrimonio, teste Bonacina disp. 3. de suspensione p. 5. §. 1. n. 13. est retervata Pontifici, nisi contingat ipsum in Religionem ingredi, & in ea profiteri, tunc enim dispensare cum eo Episcopus poterit, ut habetur in dicta Extravag. junctâ Glossâ V. Diæcesanus, & singulis præmissorum. Rebellus p. 2. de oblig Iust. L. 3. q. 12. n. 13. §. III.

§. III.

L I G A M E N. C A S U S D U P L E X

*Contracti Matrimonij in diuturna absentia Mariti,
qui eapropter mortuus credebatur.*

Vilenia uxor Alariei hunc maritum suum ammisit o'm in Hungaria , ubi militem egit , & intersuit pugnæ , qua infeliciter pugnatum est contra Turcas , & è qua nec ipse rediit, nec quò devenerit, compertum est ; ita Vilenia pluribus annis mansit orbata viro , & ob hoc infelior, quòd affirmare non posset, se esse viduam. Tandem post annos octodecim præterlapsos testatur ipsi sub jure mento Leobinus , se audivisse ex Hisichio, Alaricum , cui comes iste fuerat in expeditione bellica , cecidisse in prælio , ejusque sepulturæ , finitâ pugnâ , se ipsum adstitisse. Hoc intellecto contraxit ipsa novum conjugium cum Landulfo , eiique pacifice convixit per biennium , duarum prolium mater effecta , quo tempore adest Alarius è captivitate reversus , quam integris viginti annis sustinuit inter Turcas. Ex simili causa ad novas nuptias

nuptias adspirat Emerentia , probabilissimè sibi persuadens, maritum suum esse mortuum ; quippe cùm is maniā graviter labo- rasset , ne violentas sibi manus inferret , quod sàpè attentaverat , opus fuit eum alligare catenis ; ex his tamen elapsus , domo profugit , neque jam amplius visus est , aut quidpiam de eo cognitum ab octo annis.

Q. An hæc , vel illa potuerit transire ad secundas nuptias ; & quid de secundo marito Vileniæ , liberisque ex eo genitis sen- tiendum sit ?

SYNOPSIS.

1. Quid sit impedimentum Ligaminis , & quanto tempore expectari debuerit in dubio de morte conjugis , ut possint contrahi secundæ nuptiæ , secundum Jus Civile ?
2. Haec Leges à Jure Pontificio correctæ sunt , quod , nullâ habitâ temporis ratione , moralem certitudinem postulat .
3. Nec sufficit sola probabilitas .
4. Quid intelligatur per certitudinem moralem , & num ad hanc sufficiat unus testis , saltet de visu ?
5. Testes de auditu eriam plures , imò & fama publica , non probant sufficier , nisi alijs adminiculis fulciantur .
6. Sufficiunt tamen ad plenam probationem duo testes de visu .
7. Sed hi testari debent non solum de morbo lethali , verùm de morte .
8. Arrestatio Parochi , vel alia authentica Magistratus , plenam fidem facit , nec opus est tunc recurrere ad Ordinarium .

9. In

9. In dubio autem res ad eundem referenda est.
10. Qui stante dubio nec ipse quidem licentiam concedere potest ad secundas nuptias transeundi.
11. Respondetur ad geminum casum hic propositum.
12. Datur responsio ad ejusdem casus secundum quæstum, quid faciendum sit novis conjugibus viro priore superstite superveniente, & num legitime sint proles ex tali Matrimonio genitæ, si bona fide id contradictum fuerit?
13. An conjux in secundo Matrimonio dubitans de vita prioris conjugis petere possit, aut reddere debitum?
14. Quid agendum, si prior maritus mortuus est primum post nuptias celebratas?

I. **M**pedimentum ligamini continet hic duplex casus, quo nomine aliud non intelligitur, quam ipsum Matrimonium rite contractum, per quod conjux ligatur, ne possit, eo durante, aliud Matrimonium inire; quamvis enim Iudeis olim ex speciali privilegio permissa fuerit polygamia à Deo, ut populus Israëliticus, populus Dei electus, ac fidelis, ex quo oriturus erat Messias, tunc temporis valde exiguis, multiplicaretur; certum tamen est, eandem concessionem à Christo postmodum fuisse revocatam, qui Matrimonium ad primam suam, & naturalem institutionem reduxit, uti ex Evangelio constat Matth. 19. ubi Christus dicit, eum, qui uxore dimissâ aliam ducit, mœchari, & esse adulterum. Quare nunc minimè permisum est, ut quis, stante cum una Matrimonio, aliud conjugium cum alia ineat, ut etiam ex Iure novissimo Concilij Tridentini patens est contra Lutherum sic definitis Sess. 24. can. 2. Si quis dixerit, licet Christianis plures simul habere uxores, & hoc nulla lege Divina esse prohibitum, anathema sit: consequenter illicitum est Christiano, transire ad secundas nuptias, eaque nullæ sunt,

Uuu

funt, nisi prioris Matrimonij vinculum solutum sit, hocque impedimentum non solum Iure Ecclesiastico, sed etiam Divino statutum est. Quia verò non raro evenire solet, præterim hoc Martiali tempore, quo bellum ubique ardet, ut conjux conjugem amittat, & ad alium torum alpinet, utiliter examinatur, quanto temporis spatio alteri conjugi expectandum sit, aut quantam certitudinem habere debeat de morte conjugis, ut ad secundas nuptias transire queat?

In Iure Civili diversa hac super re olim Decreta prodierunt, nam *L. Vxores. ff. De Divortijs*; uxori dubitanti de morte conjugis absentis concessa est licentia nubendi, si virum expectasset quinquennio, quod tempus deinde restrictum est ad quadriennium. *L. Vxor C. De Repudijs*, sed hoc ipsum postea correctum, & aliud prorsus oppositum decretum fuit per *Authenticam. Hodie. C. Eod.* ubi statuitur, ob nullam absentiam, nisi alia mortis certudo adsit, licere alteri conjugi aliud Matrimonium inire, imo eti uxor audiverit, virum in bello obiisse, adhuc ipsi interdicuntur nuptiae, usquedum prius per se, vel per alium adeat belli Ducem, ipseque juret obiisse, & aliorum testimonia recipiat; & tunc insuper jubetur expectare per annum, quod si verò, istis non observatis, nubere ausa fuerit, statuitur, tam ipsam, quam qui eandem duxerit, velut adulteros puniendos esse.

2. Has leges omnes correxit Ius Pontificium, quod unum in causis Matrimonialibus est attendendum. Priores quidem, dum nullo præfinito tempore, quo possit iniri secundum Matrimonium, absolutè, & simpliciter præcipit c. in præsentia. *De Spesal. & Matrim.* ad hoc, ut possit conjux secundum Matrimonium contrahere, debere ipsum certum esse de morte prioris conjugis, nam novi Matrimonij contractus cedit in præjudicium illius, si forte adhuc in vivis est, & absentia, quantumvis diuturna, scilicet facit vitam illius dubiam, non verò mortem certam; in dubio autem præsumendus est vivere, quamdiu contrarium non probatur, unde merito à secundis nuptijs arcetur conjux, quamdiu mortem absentis conjugis non probat, quantocunque anorum spatio abfuerit; nec juvat eum vel ætas juvenilis, vel imbecillitas carnis, & incontinentia periculum, ut in cit. n. expressè advertit Pontifex Clemens III. cum in alijs quoque casibus sèpè eveniat, ut conjux absque sua culpa privetur usu Matrimonij, veluti si alter incidat in gravem, & diuturnum morbum, si fiat furiosus, aut impotens &c, neque tamen propter periculum incontinentiae in istis dissolvitur Matrimonium: ergo neque hic ad aliud conjugium transitus conceditur, nisi de dissolutione prioris Matrimonij per mortem conjugis constiterit; habità verò hac certitudine, ulteriorē diligentia, & annua expe-

cta.

statione, alijsque solemnitatibus, quæ in citata Authentica præscribuntur, porrò opus non est, sed statim potest contrahere novas nuptias, unde per Jus Canonicum, cuius est circa Matrimonium disponere, hæc quoque lex Civilis sublata est, ita ut contra illius dispositionem agens nullius poenæ reus sit. Sanch. l. 2. dis. 46.

n. 2.

3. Dixi, debere certum esse de morte conjugis, nec enim sufficit habere moralē probabilitatem, seu causam rationabilem credendi, conjugem probabiliter obijisse, ut aliqui docent apud Sanch. l. c. n. 5. nitentes textu c. Quoniam. §. Porro. Ut līte contestata: Si autem de carnali conjugio sit agendum, tamdiu alteruter conjugum expectetur, donec de ipsius obitu verisimiliter præsumatur, &c. Cū per bellicam 34 q. 2. Nec tamen culpabilis judicetur, qui personam ejus mariti, qui jam non esse existimat, assumpit, ex quibus textibus deducunt, sufficere verosimiles mortis præsumptiones & excusari secundò nubentem ob credulitatem mortis sui viri. Nec audiendi sunt Sylvester V. Matrimonium 8. q. 13. dicto 2. & 4. Philiarchus tom 1. p. 2. L. 2. c. 9. & alij, ubi existimant, ad contrahendum propria auctoritate Matrimonium sufficere moralē probabilitatem de morte conjugis; ut verò hoc fiat auctoritate Ecclesiæ, aut Iudicis Ecclesiastici, debere hunc de morte prioris conjugis non solum habere probabilem credibilitatem,

verūm moralem certitudinera, cū nequeat Ecclesia conjugem, quæ sua auctoritate in Matrimonium conjunxit, liberum declarare ad novum conjugium incundum, quin ei constet, prius dissolutum esse; hæc inquam, doctrina mihi non satisfacit, cū nimis aperte in līre Canonicō requiratur non solum probabilitas, sed certitudo; ita enim hac super re consultus Pontifex respondet in c. Dominus. De secundis nuptijs: ut nullus amodo ad secundas nuptias transire præsumat, donec ei constet, quod ab hac vita migraverit conjux eius, ubi bene notanda est vox constet, quæ certitudinem importat, nam juxta Barbosam in dictionibus usu frequentioribus dict. 66. n. 1. constat illud significare dicitur, quod caret omni dubitatione. Idem habetur c. In prætentia. De sponsal. ubi ita legimus: non possunt ad aliorum consortium canonice convolare, nec auctoritate Ecclesiæ permittas contrahere, donec certum nuntium recipient de morte virorum; quo loco iterum bene notandum est, id ipsum exigi utробique, in contrahentibus nempe, & Iudice Ecclesiastico, ut habeant certum nuncium de morte prioris conjugis, tum ut Ecclesia eos contrahere permittat, tum ut ipsi contrahere possint, proinde inutilis est illa distinctione, quam faciunt Philiarchus, ac Sylvester, & canones ab ijsdem citati non loquuntur de qualicunque verisimilitudine, ac probabilitate, sed ut Jura juribus concordent, intelligen-

Uuu 2

di

di sunt iij textus juxta cit. c. In præsen-
tia , ut ea tantum verisimilis præ-
sumptio , & existimatio mortis dica-
tur sufficere , quæ habetur per certum
nuncium , vel alias æquivalentes
probationes , ut exponit Barbosa in
cit. can. Cùm per bellicam . n. 4. cum Ho-
ftensi , Wiestner n. 6. De secund. nupt.
& Coninck disp. 25. de Matr. dub. 3.
n. 19. non sufficit igitur sola probabi-
litas , sed requiritur certitudo ,
quia cùm in secundo Matrimonio
contrahendo sit periculum gravis pec-
cati , & injuriæ erga priorem conju-
gem , si forte adhuc vivat , sine ha-
bita certitudine ineundum non est ,
maxime cùm in dubio sit melior con-
ditio prioris mariti , pro quo stat pos-
sessio .

Sufficit tamen , adesse certitudi-
nem moralem , quia majorem in
omni alio genere humanarum rerum ,
& actionum plerunque non requiri-
mus , cùm major vix aliquando ha-
beri possit , atque ita præter citatos
Sententiam hanc amplectuntur Sanch.
L. 2. disp. 46. n. 6. Palao disp. 4.
de Sponsal. pu. 13. §. 1. n. 3. Perez
disp. 35. de Matr. Sect. 5. n. 3. Bonac.
q. 3. de Imped. Matr. pu. 10. n. 12.
Dicastillo disp. 7. de Matr. dub. 61.
n. 710. & seq. Wagner in Exe-
gesi c. In præsentia. Not. 3. & 4. Pir-
hing n. 132. De Sponsal. Tannerus
&c. idque confirmat praxis Consi-
storum Episcopaliū , quæ sine
indubitate certitudine , quæ morali-
ter dari potest de morte alterius con-

jugis , facultatem de novo nubendi
concedere non debent , à qua recep-
tissima , & communissima DD. Sen-
tentia , ut bene monet Laym. L. 5. tr.
1. p. 3. c. 3. n. 2. recedendum non est
in causa tam ardua , qualis est Matri-
monialis , et si fortassis unus , aut alter
Author minorem certitudinem ad-
mittat .

4. Si quæras , quid ergo intelli-
gatur per certitudinem moralem ?
Respondeo cum Sanch. L. 2. disp. 45.
n. 4. certitudinem moralem dici ,
qua vir prudens , attentis circumstan-
tijs , certus redditur , vel , ut expli-
cat Lessius L. 2. de Lust. c. 10. n. 39.
moraliter certum esse id censemur ,
quod prudenter ita creditur , ut con-
trarium nullo modo videatur pro-
bable ; quia verò sic quoque adhuc
difficile est determinare , quantum
requiratur , ut talis indubitata cer-
titudo habeatur , possitque eapro-
pter permitti transitus ad secundas
nuptias , idcirco communiter fer-
docent AA. ut videre est apud Sanch.
l. 6. disp. 46. n. 7. id relinquendum
esse arbitrio prudentis judicis , spe-
catis circumstantijs . Fuerunt ta-
men , qui judicarunt , sufficere unius
testimonium , dicentes , conjugem esse
mortuum , attentâ ejusmodi testis
qualitate , personâ , & an per ver-
ba verosimilia deponat , ut ei , his
circumstantijs omnibus consideratis ,
fides haberi queat : ducuntur autem
ad hoc dicendum textu prægit. c. In
præsentia ; non permittas eos contraher-

re, donec certum nuntium de morte reci-
piant: si ergo satis est certus nuntias,
sufficiet unus testis. ita Hostiensis,
Angelus, & alij apud Sanch. l. c. n.
10. Sed dicendum est cum eodem
Authore, Perez, Wagnereck, Engl,
Barbosa, Bonac. Sporer &c. hic vo-
cem nuntium non esse masculini, sed
neutrīus generis, & significare cer-
tam probationem, vel denuncia-
tionem, cui in judicio fides haberi
possit, vulgo gewissen Bericht; unde
ex hoc non probatur, suffi-
cere unum testem, etiam oculat-
um, & de visu, unicus enim testis
certum nuntium afferre non potest,
cum clament Jura, vocem unius vo-
cem esse nullius. L. Iurisjurandi. V. Si-
milis modo. C. De Testib. &c. Veniens. De
Test. & attest. in fine: cum ergo cer-
tum nuncium afferre nequeat, qui
solus, & unus testatur, nequit is
etiam in masculino genere certus
nuncius dici, cum testimonium unius,
nisi alijs conjecturis adjuvetur, non
plenē prober, sed semiplenē, nec
generet judicium certum, sed so-
lūm probabile: ergo unus testis etiam
oculatus non sufficit, præsertim
cum ejusmodi testimonium sèpissi-
mè fallacem auctorem habere so-
leat, ut experientia doceat. Sed hoc
nihilominus limitant Sanch. Co-
ninck, Bonac, Palao, Perez, &
Tannerus tom. 4. diss. 8. q. 4. n. 107.
ut, quando locus nimiū distat,
ut aliae probationes haberi vix possint,
tunc aliquando sufficere queat alle-

veratio unius testis, considerata
qualitate personæ, quæ credi possit
esse fide digna, quæque certum de-
ponere ex ipso modo deponendi
præsumi queat, quod Judicis arbit-
rio, & prudenti judicio committen-
dum est. Addunt merito Bonacina
l. c. & Rebellus p. 2. de oblig. Iust. L.
3. q. 13. posse mulierem, secluso
scandalo, contrahere Matrimonium,
si de morte sui mariti certa sit,
quamvis eam probare nequeat, quia
fortè sola in ejus obitu interfuit,
tunc enim cessat periculum adulterij,
& nullitatis Matrimonij: in fo-
ro tamen externo ad nuptias non
admittetur, nisi mortem probare
queat, de quo num. seq. ad finem.

5. Sed neque plures testes suffi-
ciunt, si sint solummodo testes de
auditu, hi enim nullo modo rem
certam reddunt; neque sufficiens est
ipsa fama de morte conjugis, nam
& hæc, utpote orta plerunque ab
incerto auctore, & sèpè fallaci,
certitudinem moralem non præstat,
nisi tamè cum uno teste de visu,
vel pluribus testibus de auditu,
vel etiam cum fama concurrent alia
adminicula, verisimilia mortis indi-
cia, & conjectura non leves, quæ
prudentis arbitrio moralem certitu-
dinem faciant, qualia sunt, quod
maritus jam senex, aut æger, cum
posset, & prout fortè promisit, lon-
go tempore non redierit; quod bel-
lum secutus, vel navigationem pe-
niculosam ingressus sit, & navis, in
qua

qua erat maritus, verosimiliter dicitur esse submersa, aut tota cohors ab hoste deleta; quod moratus fuerit in loco, ubi pestilentia grassabatur, qua constat plurimos perisse: haec & similia si concurrant cum dictis in diurna absentia, moraliter certam probationem faciunt. ita tradunt AA. supra citati cum Tamburino L. 8. tr. 1. c. 10.

Recte etiam è Marchantio, & Mascardo advertunt Sanch. cit. n. 16. & Palao l. c. n. 8. Primo, ad hoc, ut fama aliquid probet, debere ipsam prius probari per testes omni exceptione Majores, qui deponant, se audivisse à fide dignis. 2. Necesse est, ut fama haec orta sit ex causa rationabili, qualis est, si s. de causis morte agitur, mare navigavit, & tempestate suborta, expeditatus congruo tempore, atque etiam per diversa loca diligenter quæsitus, neque ipse, neque navis, qua vobebatur, comparuit &c. talem, alijs: ve similes causas, ex quibus fama ortum habuit, testes exprimere debent, ut Judex discernat, an sint probabiles, an vana vulgi vox. 3. Ut testes deponant, se audivisse publicè, id est, à majore, seu digniore parte populi illius loci, in quo mortuus esse perhibetur, nominando illos, à quibus audiverunt, & à quibus fama ortum habuit. Si tamen fama confirmetur probabilibus conjecturis, aut de fama testentur

septem, vel octo testes, opus non est dicere, unde fama ortum habuerit, aut à quibus audiverint. 4. Denique ut testes de fama afferant, se credere, esse veram; ad juramentum tamen compellendi non sunt testes de fama deponentes, sed absque hoc, quod jurent, valet eorum dictum. Mascardus De probat. conclus. 750. n. 38.

6. Ut hactenus recensita per se; ac ordinariè nullam certitudinem probant, ita è contrario mortem conjugis moraliter certam reddunt alia per se, & absque hoc, quod adminiculis fulciri debeant; ita nimurum habetur. 1. certitudo moralis, quando de obitu deponunt duo testes de visu, nam regulariter in alijs quoque sufficiunt duo testes ad plenam fidem faciendam per L. Vbi numerus. ff De Testib. &c. In omni. De Testib. & attestat. ipseque Christus id approbat Matth. 18. ubi ait, quod in ore duorum, vel trium testium sit omne verbum. Dicuntur autem testes de visu non solum, qui morientem, aut mortuum viderunt, sed etiam, qui ejus sepulturæ, exequijs, septimo, trigesimo; aut anniversario interfuerunt, aut qui viderunt ejus sepulchrum, vel consanguineos pulla ueste eum lugentes, ac audiverunt, talem maritum, seu talem hominem sepultum esse, lugeri &c. Gobat Theol. Experiment. tr. 9. cas. 14. n. 312. Wiestner de secundis nuptijs n. 9. Mascardus de probat,

Probat, conclus. 1077. Menoch. *De Adipisc. possess. Remed.* 4. à num. 674, qui ultimi duo etiam consanguineos admittunt ad testimonium perhibendum de alicujus obitu. Imò alijs præferendos esse tradit quoque *Instructio Clementis X.*, pro examine testium Matrimonialium, quæ habetur ad finem tractatus 10. cas. 23. apud Gobat, quia præsumi potest, consanguineos præ alijs melius scire mortem suorum consanguineorum; uxorem tamen illius, cujus mors probanda est, pro teste non admittendam esse, meritò censuit idem Gobat loc. sup. cit. n. 310. quia in propria causa nemo idoneus testis est. *L. Nullus.* ff. *De Testibus*: esse autem hanc propriam causam mulieris, palam est, hoc ipso, quod ejus emolumentum ex eo pendeat, ut cum alio contrahere permittatur, quemadmodum causam propriam describit Ulpianus *L. I.* §. 11. ff. Quando appellandum sit, patetque hoc ex ipso usu, & communi experientia, uxores, quæ coram Judice deponunt, maritum suum obijisse, idcirco istud agere, ut potestas ipsi fiat, transfundi ad alium torum: querunt igitur suum emolumentum: & ejusmodi mulierem, pergit docere memoratus Gobat n. 311. etiamsi juramento confirmare velit, conjugem suum, se vidente, atque præsente, tali tempore mortuum, atque sepultum fuisse, absque alijs testimonij, vel indicij, quæ semiplenam proba-

tionem faciant, audiendam non esse, cùm juramentum suppletorium probationis nec deferendum sit, nec admittendum absquè semiplena probatione, ut est communis omnium.

7. Illud insuper anno circa testes, non suffectorum, nisi alia insuper adminicula accedant, ipsorum testimonium, si dicant, vidisse se conjugem lethaliter decubentem, & quidem ita periculose, ut nequeant credere, quod superaverit istam infirmitatem, & porrò supervivat; si quidem superius allegata *Instructio Clementina* n. 12, exigit testimonium non de morbo lethali, sed de morte, prout idem requirunt c. *In presentia*. *De sponsal.* & c. *Dominus*. *De secundis nupt.* quibus insistens Synodus Diœcœfana Mechliniensis anno 1609. Tit. 9. c. 10 ita decrevit: cùm ex longa conjugis absentia non resultet certitudo de ejus obitu, & mors non præsumatur, sed probanda sit (quilibet enim vivere præsumitur) ad secundas nuptias convolare desiderans, Matrimonio non jungatur, nisi habitâ priùs legitimâ certitudine de morte prioris conjugis, etiamsi non septem tantum, ut multis persuasum est, sed etiam viginti, triginta, & plures annos continuos cum absuisse constiterit. ita Synodus Mechliniensis apud Bernardum Van Espen *Iuris Eccles.* p. 2. Tit. 15. c. 8. n. 6. ubi iterum vides, requiri testimonium non aliud, quam quod de morte certitudinem præbeat, nec sufficit de solo morbo: atque ita testatur Gobat 319. fuisse quandam mulierem,

mulierem, quæ facultatem petierat alteri nubendi, ab Illustrissimo D. Nuntio Apostolico rejectam, quod certum nuncium de morte mariti non haberet, quamvis adesset idoneus testis, qui juratus affereret, fuisse virum illum à se visum maximè infirmum, & morti vicinum, nec aliud respondit Navarrus in casu ferè simili *Confilior. L. 4. Confil. 2. De secundis nuptijs*, sc. si judex foret, non ausurum dare licentiam contrahendi.

8. Plena fides, & certitudo moralis ulterius obtinetur, si de morte, vel quod à se sepultus sit, testetur Parochus, quia hic est quasi Notarius publicus in ejusmodi negotijs, & propterea ejusdem liber, sive Regestum in quæstionibus de baptismo, æstate, nuptijs, & similibus plenam fidem facit. Pax Jordanus tom. 3. Tit. de fide Instrument. n. 48. Reiffenstuel eod. tit. n. 127. Wiestner, Gobat &c. Idem est, si de obitu legitimus Magistratus sive Ecclesiasticus, sive politicus, sive denique militaris, vel Notarius publicus, aut alia similis persona, in publica authoritate constituta fidem faciat per scripturam. Reiffenstuel n. 11. De Secundis nuptijs, & alij citati. Taliis certitudo moralis si habeatur, vel per testes de visu, vel per Parochum, aut per authenticam scriptam attestationem personæ in publica autoritate constitutæ, ut modo dictum est, potest Parochus, nullâ

petitâ licentiâ Ordinarij, & absque illius præscitu, Matrimonio assistere, coquæ novos conjuges scilicet copulare. Eman. Rodriq p. I. Summæ c. 233. n. 2. Reiffenstuel l. c. n. 19. Ratio est, quia in casu, quo moralis certitudo adest, ipsa Jura superius allegata facultatem nubendi tribuunt, consequenter licentia Ordinarij amplius necessaria non est, eumque qui certus est, ac rei cuiuspiam moraliter indubitatem notitiam habet, certiorari ulterius non oportet juxta c. Eum, qui. De R. I. in 6. nisi in Dioecesi aliud præscriptum sit, ut universim sine præscitu Ordinarij, & ab eo obtentâ licentiâ tales non admittantur ad secundas nuptias, quemadmodum expressè præcipitur Parochis in constitutionibus, seu Decretis Synodi Dioecesana Constantiensis p. I. Tit. 16. de Matrim. & Imped. Matr. n. 20. Multorum hæcenus fuit persuasio, si intra septennium de morte, vel vita prioris conjugis nihil audiverint, licet se ad alia vota convalere posse; quod cum juri contrarium sit, nec sufficiat absentem conjugem per septennium tantum expectare, sed ea certitudine juxta leges, & canones requiratur, quam Index aequus arbitrabitur, voluntus, & curatis omnibus serio injungimus, ne deinceps hujusmodi personas ad alias nuptias sic transeuntes Matrimonialiter conjungant, nisi prius causa coram Officiali nostro cognita, & licentia contrahendi in scriptis impetrata fuerit.

9. Si verò Parochus, aut contra-

here-

here volentes dubitant, an ad sit sufficiens certitudo moralis, Ordinatum consulere, & ejus responsum expectare debent, ad hunc enim pertinet, attentis circumstantijs, in dubio judicare, an ad sit sufficiens certitudo de morte conjugis, nec ne? Laym. L. 5. tr. 10. p. 3. c. 3. n. 1. V. Sed facilis; qua de causa Ritualia quedam Dioecesana recte admonent Parochos, ne facile ad contrahendum Matrimonium admittant vagos, & peregrinos, aut qui incertas sedes habent, non habitâ prius Ordinarij licentiâ: neque item eos, qui antea conjugati fuerant, ut sunt uxores militum, & captivorum, vel aliorum, præsertim peregrinantur, nisi habitâ certâ notitiâ de morte prioris conjugis; aut in casu, quo non adsunt indubitata mortis testimonia, causa ad Ordinatum deferatur, ejusdem que judicium, & consensus requiratur, ne alioquin ex incentivo libidinis, ac postposito Dei timore facilius contingat, secundas nuptias iniri, absente conuge adhuc in vivis superstite.

10. Quid si ipse quoque Ordinarius dubitat de certitudine morali, aut probabilem solum præsumptionem adesse judicat, licentiam concedere non potest ad secundas nuptias transeundi, ut latet constat ex allegatis texibus Juris Canonici, qui exigunt, ut constet, certus nuncius, id est, certitudo habeatur de morte conjugum, ipseque iudex Ecclesiasticus.

seu Ordinarius bonum publicum Ecclesiæ præferre debet privato commodo: si autem in tali calu licentia secundi Matrimonij denegetur, solum timeri potest periculum incontinentiæ, quod is, vel ea, quæ novas nuptias urget, cum Dei gratia aliter vitare potest; si vero licentia concedatur, maius periculum imminet publici scandali, irreverentiae Sacramenti &c. si forte prior maritus adhuc vivat. Ita fuse Laym l. c. n 2 Reiffenstuel, Gobat, qui in Appendice tr. 9. cas. I 4. lit. t. meminit alicujus Decreti Sacrae Inquisitionis Romanae, ut, quando similes casus eveniunt, in quibus de morte conjugis omnimoda certitudo non habetur, non det Ordinarius licentiam transeundi ad secundas nuptias, nisi prius monitâ Sacra Congregatione, & expectato illius judicio. Verum de hoc Decreto in Germania nihil rescritur, & patetur illius observantia maximas difficultates, tum quia tales vidui, aut viduae saepius sunt valde pauperes, tum præcipue propter nimiam Româ distantiam. Hinc quando Ordinarius opinatur, adesse certitudinem, non tamen sine omni timore de opposito, è quod probationes non usque ad eò perfectæ videantur, potest, & solet conjugi deferre juramentum, quod neque sciat, nec credat, conjugem amplius esse in vivis. Anacletus Reiffenstuel cit. Engl in Manual. Paroch. p. 3. c. 5. §. 5. Sect. 9. de ligamine. n. 5.

II. In casu nostro gemino crediderim, paucos ex Ordinarijs datus sive facultatem ad alia vota transiundi, praesertim in casu secundo, cum de morte mariti aliud non habeatur, quam sola probabilitas, & conjectura, quod obierit, quia, dum in amentia, & furore profugit domo, & modò per octennium de ipso nihil resicutum est, probabiliter putatur, eum vitam functum esse: sed haec movere Iudicem non possunt, neque debent ad impertiendam licentiam secundi Matrimonij, quem Iura volunt non procedere ex probabilitate, & conjecturis, verum ex certitudine, ut alias jam sapè dictum est, qualis tamen certitudo hic non habetur, nam fieri facillime potuit, ut maritus in hac sua amentia ad locum longè dissitum devenerit, ubi cum prorsus incognitus sit, mirum non est, quod nihil de eo nunciatum fuerit; & fortè ibi talia signa furoris edidit, ut fuerit rursum innexus catenis. Sed neque ex eo sufficienter argui potest eius obitus, quod octo anni interim elapsi sunt à tempore, quo fugam domino arripuit; nam spatium annorum hic non attenditur, nisi alia insuper addint, quae praebant mortis moralem certitudinem; amentia autem, et si summa miseria sit, quae homini potest evenire, per se tamen morbus lethalis non est, nam novimus complures ejusmodi amentes, ac furiosos in hac sua infirmitate ceteroquin ita valuisse, quin morbo alteri

subjecti fuerint, & viribus pollentes ultra triginta annos carceri, aut cætensis inclusos vitam produxisse.

De casu priore vix aliud videtur esse dicendum; cum neque ibi plus aliquid habeatur, quam verosimilis probabilitas, maritum obijisse; hac verò nec SS. Canones, neque instruētio Clementina contenti sunt, ut possit propterea Iudex Ecclesiasticus potestatem facere, cum alio Matrimonium contraheandi, quippe indubitatam certitudinem & illi, & ista petunt, ubi n. 12. in fine tamen additur: si tamen hujusmodi testimonia (videlicet per scripturam authenticam) haberri non possunt, sacra Congregatio non intendit excludere alias probationes, que de jure communi possunt admitti, dummodo sint legitimæ, & sufficientes; per quæ verba Pontifex in ista sua instructione permittit, ut in defectu omnino plenæ certitudinis attendi valeat ad circumstantias, & alia adminicula, quæ simul sumpta possint præbere saltem moralem certitudinem, et si eandem singula seorsim accepta non præsent: ad hanc autem, ut vidimus, non sufficit unus testis etiam de visu, qualis datur in isto casu, de quo insuper dubitari potest, an fuerit omni exceptione major, & vera elocutus sit. Nec robur addit alter testis juratus de auditu, cum aliud non referat, quam quæ audivit ab uno hoc ipsissimo teste oculato, cuius testimonium non prorsus insuscipitum est. Sed neque fama determinatè nunciavit quidpiam

de

de morte hujus conjugis, aut specialem stragem illius cohortis, in qua is militaverat; nam solum constat in genere, cum Turcis infeliciter pugnatum esse, evenire autem potuit, ut ex infausto hoc prælio Alaricus fugâ clapsus aliò delatus sit, vel in captivitatem abstractus, quod re ipsa contingisse, eventus docuit: novimus verò experientiâ, complures plurimis annis inter Turcas, & Tartaros in summis miserijs asperrimæ captivitatis supervixisse, non solum plebeios duris assuetos, sed nobiles quoque molliter educatos, quin possent unquam ad suos nuncium mittere de suo infortunio: cur igitur non potuerit hic miles belli asperitatibus induratus vitam diutius protrahere in ærumnis, quæ alios magis delicatos fortasse citius confecissent? imò in quibus ipso quoque non infreuerter perdurauit? unde crediderim, multos ex Ordinarijs, urgente instructione Clementinâ, non facilè datus fuisse facultatem Vileniæ ad novas nuptias transeundi, nisi alia adhuc accederent, v. g. nisi obtinerentur litteræ à Duce illius legionis, sub cùjus signis militaverat Alaricus, quibus testaretur, à multis annis de isto homine nihil constare, passimque ab ejus commilitonibus, qui adhuc supersunt, credi, cum occubuisse in infelici illo prælio, cùm post accep- tam stragem, cui interfuerat, am- plius non comparuerit, ut fieritunc

posse, & in simili factam esse potestatem, tradit Gobat tr. 9. cas. 14. n. 338. & in Appendix lit. r. apud quem legi merentur alii quoque casus, quos eo loco affert de hac materia,

12. Cæterum si forte contigit, Vileniam, aliámve similem mulierem ob conjecturas admodum probabiles, non tamen præstantes sufficientem certitudinem, admissam esse ad secundas nuptias à Parocho loci, non requisitâ, nec obtentâ licentiâ ab Ordinario, per quod sane egit contra instructi- nem Clementinam, & forte etiam contra constitutiones suæ Diœcesis; aut si ipsem Ordinarius ob mag- nam quidem probabilitatem, con-jecturas, & indicia mortis, quæ putabantur esse sufficientia, re ip- sa tamen omnino certa non erant, secundum Matrimonium permi- sit, separari deinceps non debentes conjuges, qui bona fide, & sine dolo conjuncti sunt, quam- diu non constat, priorem maritum adhuc vivere, vel nisi deprehen- datur, quod intercesserit mala fi- des, aut non nisi levissimæ, ac ridiculæ conjecturæ de fato mari- ti adsuerint, aut defacto adsint. Gobat l. c. n. 305. & 354. Layme L. 5. tr. 10. p. 3. c. 3. n. 2. qui id desumit ex c. Cùm per bellicam. 34. q. 1. De eo autem nemo est, qui jure dubitet, quin possit

post Matrimonium etiam optima fide ab utroque conjugi contra-
ctum acquiratur notitia , aut certi-
tudo moralis , virum priorem
esse superstitem , & adhuc vive-
re , abstinentem tunc sit à toro
conjugali , & omni carnali com-
mercio , cùm hoc secundum Ma-
trimonium nullum , & invalidum
sit ; proinde debet uxor , relicto
hoc secundo , reverti ad priorem
conjugem , eique denuo cohabita-
re , & si resistat , excommuni-
catione , alijisque gravibus poenis
ad hoc compelli potest , ut con-
stat ex c. Si Dominus. De Secundis
nuptijs , ubi dicitur : Quod si post de
prioris conjugis vita confiterit , relictis
adulteris complexibus , ad priorem con-
jugem revertatur can. Si Virgo. & can.
Cùm per bellicam. 34. q. 1. & 2.
Si autem aliqua mulieres , ita posterioris-
rum virorum amore sunt captae , ut ma-
lant hū coherere , quād ad legitimū
redire consortium , meritō sunt notandæ ,
ita ut etiam Ecclesiastica communione pri-
ventur. Si autem prior maritus eam
nolit recipere , secundi torum ni-
hilominus deferere debebit , & vitam
coelibem agere. Basil. Pontius L. 7.
de Matr. c. 53. n. 7. proles interea ,
si quæ ex putatio hoc secundo Ma-
trimonio , in facie Ecclesiæ præ-
missis denunciationibus celebrato ,
procreatae sunt , in utroque foro
habentur pro legitimis propter bo-
nam fidem utriusque parentis ; imo

etiam , si unus duntaxat eorum bona
fide contraxit cum ignorantia
impedimenti , nam in favorem libe-
berorum potius attendunt Jura bo-
nam unius , quād alterius mala
fidem . c. Cùm inter. 2. & c. Ex tenore.
14. Qui filii sint legitimi. Navarrus
in Manuali c. 22. n. 53. Paulus Co-
mitolus L. I. Respons. Moral. q. 132.
n. 2. Gonzalez in cit. c. Cum inter.
n. 4. Wielstner De Secundis nupt. n.
22. atque ita habetur responso ad
alterum quæ situm præsentis casus .

13. Quæres , quid si verò non
certitudo , sed dubium solummodo
habeatur de vita conjugis , num for-
tè adhuc superstes sit ?

12. Cùm dubium hoc possit vel
præcedere contractum Matrimonij ,
vel jam contracto supervenire , duplex
responso danda est . Si unus conju-
gum , stante dubio de morte conju-
gis , alter verò bona fide contraxit ,
tenetur ille , qui cum dubio , &
consequenter mala fide Matrimo-
nium iniit , alteri cohabitare , &
reddere debitum , petere autem non
potest , nisi dubium prudenter de-
ponat , nam se exponeret periculo
adulterij. Patet clarissimè ex c. Do-
minus. De Secund. nupt. ubi Lucius
III. Pontifex ad casum initi Matri-
monij sine sufficiente certitudine de
morte conjugis ita rescribit : Si verò
aliquis , vel aliqua id hactenus non ser-
vavit , & de morte prioris conjugis adhuc
sibi existimat dubitandum , ei , que sibi
nupfit :

nupsit, debitum non deneget postulanti, quod à se noverit nullatenus exigendum, ex quo textu sat manifestè colligitur, Matrimonium cum dubio, consequenter cum mala fide unius, initum, non esse invalidum, ut putat Basil. Pontius l. c. n. 6. casu quo prior conjux revera obiit, et si à dubitante id certò non sciatur, nam hoc ipso, quod Papa dicat, dubitantem in tali casu debere reddere debitum, qui est actus Matrimonij, supponit Matrimonium esse validum, aliás redditionem debiti, qui actus non nisi conjugibus licitus est, concedere haud posset. Sanch. L. 2. de Matr. disp. 42. n. 5. Navarr. in Manusli c. 22. n. 54. Anacletus Reiffenstuel l. c. n. 22. Gobat tr. 9. cas. 14. n. 286. Barbosa in c. 2. De Secundis nuptijs n. 3. ubi plures citat pro hac Sententia.

Si ambo conjuges, stante dubio de vita prioris conjugis, & sic per consequens mala fide contrahunt, neutri permisum est, ut vel reddat, vel petat debitum conjugale, quamdiu dubium prudenter non deponunt, ac rationabiliter judicant, prioris conjugij consortem decesse, priusquam posterius initent. Sanch. n. 7. cum alijs supra citatis, Wiestner n. 17. De Secundis nuptijs, quia si uterque mala fide contrahit, nulli suffragatur possessio, consequenter nullus habet jus ad debitum conjugale. Si vero dubium

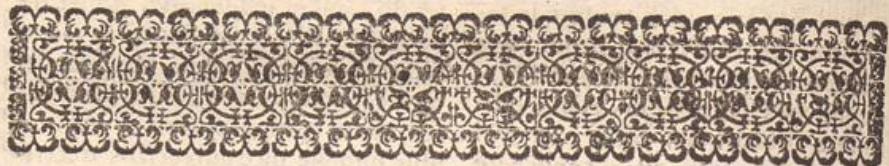
oriatur primum post Matrimonium ab utroque bona fide contractum, illudque superveniat vel utriusque, vel uni tantum, tenetur dubitans inquirere de veritate, & interim abstinere à petendo debito, quamvis illud reddere possit bona fide petenti. Quod si uterque dubitet, utriusque abstinendum est à debito tam petendo, quam reddendo, donec de veritate diligenter inquirat, quo facto si dubium adhuc vincere nequeat, uterque non solum reddere, sed etiam petere poterit, cum in alijs quoque hæc universalis doctrina sit, bonæ fidei possessorem, quando incipit dubitare, num res sit aliena, si post adhibitam diligentem inquisitionem dubium deponere nequeat, posse rem retinere, & ea etiam uti: idem ergo dicendum est de possessione, & usu Matrimonij, ita citati.

14. Denique dubitari potest, quid sit agendum conjugibus, qui bona fide celebrarunt secundas nuptias, quod certò crederent, priorem maritum è viuis excessisse, qui tamen tunc temporis re ipsa vivus erat, si modò ipsis certò constet, eum interea obiisse?

15. Adhuc deserendus est torus, quia vivente priore conjuge secundum Matrimonium fuit invalidum, & juxta regulam Juris 18. in 6. non firmatur tractu temporis, quod ab initio non subsistit: nec tenebuntur hi con-

juges.

judes ullo jure secundum Matrimonium novo consensu validare, neque ad hoc compelli possunt. Si tamen suscepta esset una, vel plures proles, tunc sanè convenit, ut confirmetur illud Matrimonium, nam facit hoc ad melicrem educationem prolis, & multas tricas evitandas, et si ad eam legitimandam id necessarium non sit, nam prolem atam ex Matrimonio bona fide putato legitimo, ac publicè contracto, in utroque foro legitimam esse, supra dictum est n. 12. Sporer Theol. Sacrament. p. 4. c. 1. Sect. 1, n. 53. Gobat l. c. n. 325.

§. IV.

PUBLICA HONESTAS.

C A S U S

Sponsalium mutuo consensu solutorum, ac postea contractorum cum consanguinea prioris Sponsa.

Rusilla Harduini Sponsa de futuro, priusquam conjugium actu contraheretur, cepit graviter ægrotare, infirmitate primò incognitâ, in phthisin postmodum degenerante, unde & ipsa incepit à conjugio abhorrere, & Sponsus jam non amplius optare conjugem, quæ, si diutius superviveret, continuò cum ægritudine conflectatura, vel, si malo invalescente,

Eente, celerius consumeretur, nimis citò se viduum destituta-
ra esset; facile igitur conventum est, ut Sponsalia legitimè con-
tracta mutuo consensu dissolverentur. Ne porrò prorsus rece-
deret Harduinus à familia sibi exoptata, novam paulò post Spon-
sam elegit Anagildam, Sponsæ prioris consobrinam, utpote ex
eius materterā genitam, factamque mutuò futurarum nuptiarum
promissionem sequetur proximè contractus de praesenti; præop-
tasset tamen Harduinus habere uxorem Philippinam Drusillæ
sororem, nisi certò credidisset, inter se, & istam consistere Ma-
trimonium non posse ob nimiam hujus propinquitatem cum
priore Sponsa.

Q. An cum sorore, vel consanguinea prioris Sponsæ
contrahi hoc casu validè possit Matrimonium, an verò utrobi-
que eodem modo obstet Impedimentum publicæ honestatis?

S Y N O P S I S.

1. Quid sit impedimentum publicæ honestatis?
2. Non extenditur ad affines alterius Sponsi, sed ad solos illius confangui-
neos, sive legitimi sint, sive illegitimi.
3. Jure antiquo oriebatur etiam ex Sponsalibus invalidis usque ad quartum
gradum inclusivè.
4. Jure novo Concilij Tridentini mitigatus est iste rigor, quando impedi-
mentum oritur ex Sponsalibus de futuro.
5. At quando oriuntur ex Matrimonio rato, adhuc locum habet Juris an-
tiqui dispositio.
6. An oriatur etiam ex Matrimonio clandestino?

7. An

7. An ex Sponsalibus mutuo consensu dissolutis?

Proponitur opinio negantium, è Sponsalibus sic dissolutis superesse impedimentum publicæ honestatis.

8. Statuitur Sententia contraria.

9. Confirmatur per declarationem Cardinalium oppositam alteri declarationi, quam Adversarij pro se allegant.

10. Deciditur præsens casus, & nouum aliud dubium de hac materia proponitur.

1.

D casum præsentem dico, potuisse Harduinum contrahere validè cum Annagilda prioris suæ sponsæ consobrina; invalidum vero futurum fuisse Matrimonium cum Philippina sponsæ prioris sorore celebratum. Utrumque ostendam suo loco, ubi priùs, servatā hactenus methodo, alia examinata fuerint, quæ de isthoc impedimento scitu tum utilia, tum necessaria sunt.

Igitur per impedimentum publicæ honestatis aliud hoc loco non intelligitur quædam propinquitas, quæ jure Ecclesiastico introducta est, originisque ex sponsalibus, vel Matrimonio sato tantum inter sponsum ex una

parte, & consanguineas sponsæ ex altera, & vicissim inter sponsam ex una, & consanguineos sponsi ex altera parte. Vocari etiam solet hoc impedimentum *justitia publicæ honestatis*, eò quod videatur justum, & æquum, ac decentiæ, honestatiæ publicæ congruum, ut sponsus cum consanguineis suæ sponsæ, vel sponsa cum consanguineis sui sponsi non contrahat Matrimonium, & cum iisdem commisceatur. De hoc impedimento ita loquitur S. Thomas p. 2; in suppl. q. 55. art. 4. *Sicut sponsalia non habent perfectam rationem Matrimonij, sed sunt quasi preparatio ad Matrimonium, ita ex sponsalibus non contrahitur affinitas, sicut ex Matrimonio, sed aliquid affinitati simile, quod dicatur publicæ honestatis justitia, quæ impedit Matrimonium, sicut affinitas, & consanguinitas.*

2. Ex

2. Ex quibus verbis colliges, quod hæc propinquitas, quæ ex sponsalibus, & Matrimonio rato oritur, et si similitudinem quandam habeat cum affinitate, affinitas tamen non sit, nam hæc non oritur nisi ex corpori coniunctione per caroalem copulam, at verò propinquitas, de qua hic loquimur, ex sola animorum coniunctione inter sponsos sine ulla alia commixtione exurgit. Præterea bene notandum est, quod hoc impedimentum dicatur intercedere cum consanguineis alterius sponsi, cum quibus impedit contrahere Matrimonium, contractumque dirimit, quem effectum non habet cum illius affinibus, cum nullo Juris textu ostendi possit, quod ad affines quoque se extendat, unde conjuges non arcentur à Matrimonio cum affinis alterius conjugis, atque ita validè contrahit, qui post sponsalia fa-

ctacum Bertha contrahit Matrimonium cum affine Berthæ, v. g. cum ea, qua fuit uxor fratri Berthæ. Sanch. L. 7. diff. 68. n. 3. Bonac. q. 3. de Imped. Matrim. pu. 11. n. 2. De consanguineis autem alterius sponsi perinde est, an illegitimi sint, vel omnino spurij, an verò ex legitimo toro nati, esto, quod illi ad aliquos juris civilis effectus non attendantur, nec reputentur ut filij. Auth. Ex complexu, C. De Incest. nupt. in constitueris tamen Matrimonij honestas naturalis, & pudor in picienda sunt. L. Adoptivis. §. Serviles. ff. De Ritu nuptiar. cum igitur illegitimi quoque sint

veri naturales consanguinei, pudori, & naturali honestati aduersatur, ut cum ijs Matrimonia contrahantur, quod ex eoinsuper confirmatur, quia consanguinitas, ac affinitas, ut etiam cognatio spiritualis æquè contrahuntur cum consanguineis illegitimis, ac legitimis, cur ergo non idem dicendum erit de publica honestate? Sanch. l. c. n. 4. Covarr. 4. Decretal. p. 2. c. 6. §. 2. n. 1.

3. Jure antiquo istud impedimentum sive ex Sponsalibus, sive ex Matrimonio extendebatur ad consanguineos usque ad quartum gradum inclusivè, & inter hos dirimebat Matrimonium, nascebaturque etiam ex Sponsalibus nullis, ac invalidis, dum forte aderat impedimentum aliquod dirimens v. g. affinitatis, consanguinitatis, impotentiae, Religionis professionis, vel Ordinis sacri, dummodo tamen Sponsalia non fuissent invalida ex defectu consensu, v. g. si alteruter ficeret tantum, vel gravi metu adactus, vel errando in persona consenseret, quo casu deficiente consensu, deficiebat etiam vera animorum coniunctio in Ordine ad Matrimonium, & consequenter etiam publica honestas, quæ ex ista coniunctione nascitur. c. Unic. De Sponsal. in 6. & c. Sponsam. de Sponsal. & Matrim. ubi dicitur: Sponsam alterius nullus consanguineorum aliquo modo potest sibi Matrimonii copulare, quamvis autem in textu certus gradus non exprimatur,

Y y

ad

ad quem usque se istud impedimentum extendat, sed sine limitatione inter Sponsæ, vel Sponsi consanguinos dicatur intercedere, tamen ultra quartum gradum non extendi, communis interpretatio est, maximè quia post Innocentium III. in c. Non debet. *De Consang & Affinit.* consanguinei reputantur solum intra quartum gradum, eorum vero, qui ultra hunc sunt, nulla amplius ratio habetur, unde consequens est, ad consanguineos duntaxat intra quartum gradum, & non ultrà, impedimentum hoc extendi.

4. Hunc Juris antiqui nimium rigorem Concilium Tridentinum dupliciter mitigavit, ac correxit Sess. 24. de reform. Matrim. c. 3. ubi ita statuit: publicæ honestatis impedimentum, ubi Sponsalia quacunque ratione valida non erunt, Sancta Synodus prius tollit: ubi autem valida fuerint, primum gradum non excedat, quoniam in ulterioribus gradibus jam non potest hujusmodi prohibito absque dispensio observari. Duo igitur sunt, in quibus justiam publicæ honestatis Concilium restrinxit. Primum est, ut jam non amplius contrahatur prædictum impedimentum ex Sponsalibus quacunque ex causa invalidis. Alterum, ne extendatur deinceps ultra primum gradum consanguinitatis in linea tum recta, tum transversa, unde non potest Sponsus contrahere validum Matrimonium sive vivente, sive mortuâ suâ Sponsâ

cum ejusdem Matre, sotore, & filia, cum alijs vero omnibus illius consanguineis sive ascendentibus, sive descendantibus, sive collateralibus potest, & vice versa nequit contrahere validè Matrimonium Sponsa cum Patre, fratre, aut filio sui Sponsi; cum alijs vero illius consanguineis nullum ipsi impedimentum intercedit.

Dixi sive vivente, sive mortuâ, quia impedimentum istud perpetuum est, & morte alterius Sponsi non extinguitur. can. Si quis despousaverit, & Can. Si quis uxorem. 27. q. 2. Sanch. L. 7. de Matr. disp. 68. n. 20. Unde à fortiori non cessat, quando Sponsalia dissoluta sunt, quia v. g. unus Religionem professus est, aut Sacro Ordine initatus, vel propter fornicationem, aliamvè justam causam ab ijsdem resilijt, nec enim efficaciù solvi possunt Sponsalia, quam morte alterius Sponsi: si ergo nec tunc quidem desinit hoc impedimentum, ut ostensum est ex textibus Juris, minus illud cessabit in his eventibus. Perez, disp. 8. de Matr. Sect. 2 n. 5 Wiesner n. 278, de Sponsal. An vero tollatur, quando Sponsalia ex mutuo consensu Sponsorum dissolvuntur infra dicetur; illud interea certum est, Sponsalia, ut hoc impedimentum inducant, debere esse vel *absoluta*, vel si conditionata sunt, qualia sunt: si mille aureos in dotem attuleris, si parentes consenserint &c. tunc debet conditio esse impleta, priusquam ineatur Matri-

Matrimonium cum sorore, Mater &c. prioris sponsæ, quia nondum impletâ conditione nequeunt absolu-
tè vocari sponsalia, ac consequen-
ter, quamdiu pendet conditio, non
potest inde oriri impedimentum pub-
licæ honestatis, atque ita si sponsa
moriatur ante eventum conditionis,
soror, vel alia ex consanguineis li-
cità, & validè in uxorem duisi pote-
rit. c. Vnic. De Sponsal. in 6. Gobat tr.
9. cas. 15. n. 369. Engl. &c.

5. Hæc moderatio, novumque
Decretum Concilij Tridentini locum
solummodo habet in sponsalibus de
futuro, non item in sponsalibus de
præsenti, seu Matrimonio rato non-
dum consummato, quamvis enim
Authores aliqui apud Palao disp. 4.
de sponsal. pu. 10 n. 5. restrictionem à
Sacra Synodo factam intelligendam
esse censeant non solum de sponsalib-
us, sed etiam de Matrimonio ra-
to, quibus Card. Toletus accedit,
dum Lib. 7. Summæ. c. 10. expresse
docet, Matrimonium ratum indu-
cere impedimentum publicæ hone-
statis tantummodo usque ad primum
gradum, quemadmodum nunc ob-
servatur circa sponsalia de futuro,
certum nihilominus est, à S. Con-
cilio quoad Matrimonium ratum
non esse factam ullam restrictionem,
sed etiamnum observari Jus anti-
quum; ita peculiariter declaravit
S. Pius V. in Decreto hac de re edito
1. Iulij 1568. quod incipit: *Ad
Romanum Pontificem spectat, & habetur*

in Bullario Cherubini tom. 2. Constit.
62. dicti Pontificis, ubi dicit sua
Sanctitas, ad aures suas pervenisse,
quod dubitetur à multis, an Decre-
tum Tridentini Concilij, quo sta-
tuitur, ut deinceps impedimentum
publicæ honestatis, ubi sponsalia
valida non fuerint, prorsus tollat-
tur, ubi autem valida fuerint, pri-
mum gradum non excedat, an
inquam, hoc Decretum intelliga-
tur de sponsalibus de futuro, an ve-
rò etiam de Matrimonio per verba
de præsenti contracto, non tamen
consummato? ad quam dubitatio-
nem ita respondet, & declarat:
motu proprio Authoritate Apostolica tenore
præsentium declaramus, & definimus,
decretem Concilij huiusmodi omnino intel-
ligendum esse, & procedere in sponsalibus
de futuro duntaxat, non autem in Matri-
monio, sic, ut præsertur, contracto, sed
in eo durare adhuc impedimentum in omni-
bus illis casibus, & gradibus, quibus de
jure veteri ante prædictum decretem Con-
cilij introductum erat, & ita ab omnibus
judicari debere mandamus, atque statui-
mus. Ex qua declaratione clare pa-
tet, impedimentum publicæ hone-
statis, quod oritur ex Matrimonio
rato, non minus hodie quoque,
ac olim ante Concilium, extendi
usque ad quartum gradum inclusi-
vè, ita, ut qui contraxit cum ali-
qua de præsenti, mortua uxore ante
conjugij consummationem, non
possit postea ducere ullam ex ejus con-
sanguineis usque ad quartum gra-
dum,

Yy 2

dum, & vicissim mortuo marito non potest uxor superstes nubere ulli ex consanguineis sui conjugis intra quartum gradum. Patet præterea, impedimentum publicæ honestatis oriri etiam hodie ex omni Matrimonio rato per verba de præsent i contracto, non tantum valido, sed etiam invalido. Ratio est, quia non est rece-dendum à Jure antiquo, nisi aliter decernatur in Jure novo: sed in antiquo c. Sponsam. De Sponsal. &c. Accessit. De Despons. impub. impedimentum publicæ honestatis conlurgebat ex Matrimoniis invalido, dummodo non esset invalidum ex defectu consensus, & Jure novo non est aliter statutum: ergo nunc quoque oritur istud impedimentum ex Matrimonio invalido, modò id irritum non sit ex defectu consensus, prout ex hoc defectu invalida sunt Matrimonia contracta ab amentibus, plenè ebrijs, pueris ante plenum usum rationis, inita ex gravi metu, vel cum errore perso-næ &c ex quibus proinde impedimentum hoc non oritur: econtra exturgit publicæ honestatis impedimentum è Matrimonio aliunde invalido, veluti ex impedimento voti, Sacri Ordinis, ligaminis, consanguinitatis, affinitatis, criminis &c. & qui contraxit invalidè cum simili im-pedimento, non potest deinceps contrahere cum consanguinea prioris uxoris putatitiae, neque illa vicissim cum consanguineis talis vii intra quartum gradum. Sanch. Bonac.

Laym. & communis aliorum, pau-cis exceptis, qui procul dubio, id ipsum dicturi fuissent, si advertissent ad memoratam declarationem Pij V. 6. Sanchez L. 7. de Matr. disp. 70. n. 13. Præpos. in 3. p. S. Tb. q. 7. de imped. Matr. dub. 14. n. 123. Fillie. tr. 10. p. 2. c. 7. n. 224. quibus accedit Coninck disp. 32. dub. 5. n. 70. putant, huc revocari debere etiam Matrimo-nia clandestina, quæ post Concilium Tridentinum, ubi id publicatum, ac receptum est, irrita, & nulla sunt, ex quibus publicæ hone-statis impedimentum, docent, non oriri, sicut non oritur ex Matrimo-nio invalido ob defectum consensus, nam & hic, inquiunt, deest con-sensus, qualem requirit Tridentinum, nempe qui præstitus sit coram Parocho, & testibus. Sed dicendum est cum Perez disp. 33. de Matr. Sect. 3. n. 2. Bonac. queft. 3. de Imped. Matr. pu. 12 n. 18. Basilio Pontio L. 7. c. 35. ad finem. Hurtad. disp. 21. de Matr. difficult. 2. n. 7. Tamb. L. 8. de Matr. tr. 1. c. 11. §. 3. n. 4. Palao disp. 4. de Sponsal. pu. 10. n. 3. Diana p. 9. tr. 6. resol. 53. ex Matrimonio clandestino, contracto sine Parocho, & testibus oriri impedimentum publicæ honestatis, quia tale Matrimoniū non est invalidum ex solo defectu consensus, ex quali duntaxat irrito Matrimonio honestas publica non oritur; nec enim in Matrimo-nio clandestino deficit omnis con-sensus, sed solùm non adest consensus legitimus

legitimus, quia est inter personas inhabiles ex lege, & statuto Concilij Tridentini ob defectum solemnitatis præsentiae Parochi, & testium, unde non est nullum Matrimonium ex defectu consensus, sed ex defectu legitimatis, solemnitatis, & formæ ab Ecclesia præscriptæ: cùm ergo nullum sit tale conjugium ex alio impedimento, quām ex defectu consensus, ex ipso minus orietur istud impedimentum, quām ex alijs Matrimonij, quæ aliunde, quām ex defectu consensus nulla sunt, & invalida; atque ita apud Rebellum in Appendice ad Lib. 4. de Oblig. Justit. n. 102. declarâsse fertur Congregatio Cardinalium in hæc verba: *præsuppositâ declaratione per constitutio-*
nem S. D. N. Pij V. super hoc Decreto,
censuit Congregatio, oriri impedimentum
justitiae publicæ honestatis ex Sponsalibus
per verba de præsenti, etiam nulliter
contradicis, omisi formâ Decreti Concilij
Tridentini c. 1. huius Sess.

7. Potissima controversia, ad quam devolvitur totus hic præsens casus, consistit in eo, an ex sponsalibus de futuro, mutuo consensu dissolutis, istud impedimentum oriatur? sive an, si sponsalia semel validè contracta, mutuo deinde consensu dissolvantur, impedimentum publicæ honestatis esset? Pro parte affirmativa, quæ docet, ex dissolutis mutuo consensu sponsalibus, nullum permanere impedimentum, stant multi, & gravissimi Au-

thores, nempe Palao disp. 4. de sponsalib.
pu. 10. n. 9. Basil. Pontius L 7. c. 36.
n. 9. Tannerustom. 4. disp. 8. q. 4. n.
109. Hurtad. disp. 21. de Matrim. diffic.
I. n. 5. Præpol. in 3. p. S. Th. q 7. de
Imped. Matr. dub. 14. n. 122. Pax Iordanus tom 1. l 3. Tit. 7. n. 307. ubi te-
statur, se incontingentia facti con-
sultum, dedisse responsum pro hac
sententia. Barbola de offic. & potest.
Episc. Alleg. 51. n. 188. Engl in Manual.
Paroch. p. 3. c. 5. §. 5. n 3 Eman. Sa
V. Matrimonium. De Imped. dirim. n. 12.
Diana p. 3. tr. 3. resol. 222. & p. 11. tr.
5. resol. 12. Rebellus à pluribus alle-
gatus ob declarationem Cardinalium
mox adducendam. Ratio eorum est,
quia ex una parte Concilium Tridentinum i. c. c. 3. noluit, ut impedimen-
tum hoc deinceps induceretur ex
sponsalibus quacunque ratione in-
validis, ex altera vero parte sponsa-
lia, quæ mutuo consensu dissolvun-
tur, invalida sunt, ut declaravit
Congregatio Cardinalium Concilij Tridentini interpretum apud Rebel-
lum in suprà citata Appendice n. 99.
ubidum verba illa Tridentini quacum-
que ratione valida non erunt, declarat,
ac interpretatur, postmodum pro-
nunciat: *Si sponsalia solvuntur de consen-*
su, Congregatio censuit, esse invalida: er-
go nullum è sponsalibus mutuo con-
sensu dissolutis oritur impedimentum
publicæ honestatis, istamque senten-
tiam in praxi secutos esse Archipres-
byterum Sambacensem, & Episco-
pum

pum Agrigentinum legimus apud Tambur. L. 8. de Matr. tr. I. c. 11. §. 2. n. 7. dum permiserunt, ut sine dispensatione vir quispiam duceret in uxorem sororem natu minorem illius feminæ, cum qua paulò ante inierat sponsalia, quæ mutuo deinde consensu fuerant dissoluta. Nec aliter in casu simili ex ipsa Polonia consultus respondit Gobat tr. 9. cas. 15. n. 372. & seqq. qui etiam testatur, fuisse post ejus responsonem Matrimonium illud, de quo consultus fuerat, approbatum, & à Judicibus agnatum, propter sponsalia cum sorore uxoris suæ priùs celebrata, sed mutuo consensu iterum dissoluta, nullum amplius intercedere impedimentum publica honestatis.

8. Sed omnino tenendum est, impedimentum publicæ honestatis, sicut ex quacunque alia ratione non cessat, quando sponsalia fuerunt valida, siceriam non tolli per hoc, quod ista mutuo deinde consensu fuerint iterum dissoluta, sed, facta ejusmodi dissolutione, nihilominus perpetuo perdurare. Ita docent Laym. l. 5. tr. 10. p. 4. c. 9. n. 3. Perez Disp. 8 de Matr. Sect. 2. n. 4. Dicastillo Disp. 7. de Matr. dub. 39. n. 406. Sanch. l. 7. disp. 68. n. 21. Piascius p. 2. praxis Episcopal. c. 4. Anaclet. Reiffenstuel l. 4. Decretal. Tit. 4. de sponsa duorum n. 16. Wiestner de sponsal. n. 279. & seq. Sporer præter alios infrà citandos. Ratio est, quia ex Jure tam antiquo, quam etiam

novissimo Concilij Tridentini nascitur hoc impedimentum è sponsalibus validè contractis, hoc est, quæ aliquando valida fuerunt (hoc enim considerat Concilium, an à principio valida sint) & sicut alia impedimenta Matrimonij, sic etiam istud non pendet à voluntate contrahentium, sed ab Ecclesia; sive ergo sponsalia aliquando legitimè contracta ex mutua voluntate iterum dissolvantur, siue non, semper perseverat adesse impedimentum publicæ honestatis, nam quando sponsalia validè contracta sunt, tunc jam ab initio statim ortum suit istud impedimentum; quod autem impedimentum semel verè exortum est, minimè pendet à voluntate sponsorum, ut pro eorum libitu vel maneat, vel cesset, sed ex Ecclesia constitutione perpetuum est, ut ostendunt sacri Canones supra citati n. 4. videlicet can. Si quis uxorem & can. Si quis despousaverit. 27. q. 2.: ergo non tollitur facta ex mutuo consensu sponsalium dissolutione; aut dicam, cessare quoque impedimentum publicæ honestatis per mortem alterius sponsi, cum tamen in modò allegatis cc. Gregorius IV. & Iulius I. contrarium disertis verbis decreverint.

Scio equidem, prioris sententiaæ Patronis hanc argumentationem efficiacem non videri: *impedimentum istud non tollitur morte: ergo nec dissolutione per mutuum consensum*, nam ideo inquiunt, morte non tollitur, quia

Is, qui ante mortem non revocavit consensum, censetur illi immortuus, ac post mortem quoque perseverare quasi in voluntate standi promissis; at de contrario constat, quando mutuo consensu sit dissolutio, sic enim cessat talis voluntas, & evanescunt sponsalia immediate, ac ratione sui, & e sponsis viventibus unus desinit ad alterum pertinere; è contra sponsalia, quæ morte alterius dissolvuntur, desinunt solum mediate, & ex defectu subjecti ac, quamdiu vixerunt sponsi, unus pertinuit ad alterum: mirum ergo non est, quod ex his, ut pote perpetuis, & nunquam retractatis, semperque validis in perpetuum hoc oriatur, non verò ex illis, quorum obligatio mutuo consensu sublata est, eaque hoc modo tantummodo facta sunt irrita, ac nulla, ex quibus consequenter jam nullum amplius impedimentum esse potest.

Hæc verò responsio parùm roboris habet, quia in primis sponsalia etiam per mortem evanescunt, imò magis, namque per mortem perpetuò dissolvuntur, at dissoluta per mutuum consensum contrahi rursum possunt, & per novum consensum restabili. Immediate etiam, & ratione sui per mortem evanescunt, quia immediatè evanescit omnis consensus, & radix illius, nempe vita humana, unde sicut, sponsis viventibus, unus desinit ad alterum pertinere per mutuum consensum, ita

multò magis mortuo altero: non est ergo peculiaris ratio, aut speciale discrimen. Nec obstat, quod dicunt, vi Tridentini ex sponsalibus quocunque modo invalidis non provenire impedimentum publicæ honestatis; Congregationem vero Cardinalium declarasse, sponsalia mutuo consensu dissoluta, esse invalida; plus enim ista dicere non voluit, quam f. d. ex mutuo consensu dissolutione, nulla jam amplius superesse sponsalia, quod est verissimum, sicut nulla amplius adiungunt sponsalia, uno e sponsis mortuο; ex hoc autem non sequitur, impedimentum ex his, vel illis sponsalibus ortum pariter cessare, quia hoc non pendet à voluntate contrahentium, sed ex constitutione Ecclesie, & Tridentinum de illis duntaxat sponsalibus invalidis locutum est, quæ ab initio fuerunt invalida, ex his enim nulla unquam oritur propinquitas, adeoque nec ullum publicæ honestatis impedimentum, non autem loquitur S. Synodus de illis, quæ ab initio valida, postea autem ex aliqua causa, aut mutuo consensu fuerunt dissoluta.

9. Ne porrò hac in re illum dubium superesse possit, roboro, & confirmo hactenus dicta recentiore, quam quæ ab Adversarijs assertur, eaque authenticâ declaratione Cardinalum, editâ a no 1658, & ab Alexandro VII, approbatâ, quam refert Fagnanus in c. Ad audientiam De Sponsalib, n. 29, Jacob Pignatellus

tellus Consult. Canonicar. tom. 5.
Consult. 50. n. 7. Gobat, & alij, in
qua hæc habentur: *Iubente Sanctissimo
Domino nostro, propositum fuit in sacra
Congregatione Concilij, an sponsalibus
validè initio contrahitis, deinde mutuo con-
sensu dissolutis, sit sublatum impedimentum
publicæ honestatis?* & dubio plures pro-
posito, & maturè examinato, tandem sub
die sexta Iulij 1658 Eminentissimi Patres
in antiqua eiusmodi Congregationis senten-
tia consentientes censuerunt, non esse Jub-
latum. Cujus sententiæ una cum rationi-
bus hinc inde deductis. & recentibus ejus-
dem Congregationis in hac materia respon-
sis, facta relatione ad Sanctissimum, Sancti-
tas sua die 10. ejusdem mensis prædictæ
Congregationis probavit conclusionem, eam-
q[ue] jussit in dubium deinceps non revocari.
Hoc ipsum jam antea quoque decla-
raverat eadem Congregatio 13. Iunij
1654. ut videri potest apud citatum
Pignatellum n. 8.

Ex hoc verò patet, quod declar-
atio ab Adversarijs allegata vel legitima
non fuerit, vel si fuit legitima, per
subsequentem, & à Pontifice appro-
batam declarationem infirmata, vel
certè quia ex illa multa dubia exorta
sunt, quæ in contrarium opinionem
plures Authores abduxerunt, ut di-
cerent, nullum post dissoluta spon-
salia impedimentum publicæ hone-
statis superesse, ex hac recentissima
declaratione, quæ præcedentem pau-
lo obscuriorē ad mentem Pontificis
meliùs explicat, nostra doctrina cla-
rissimis verbis nunc stabilita habe-

tur, ut dubium deinceps nullum su-
peresse debeat; unde ob hanc novissi-
mam declarationem dicit Gobat l. c.
n. 376. nequaquam se jam responsu-
rum id, quod ante notitiam istius de-
clarationis aliquando responderat, in
quo suo responso n. 361. ingenuè fate-
tur, se errasse cum alijs magnis vitis:
Bonacina autem l. c. n. 7. ait, in pri-
ma editione priorem sententiam sese
existimasse valde probabilem, & tu-
tam in praxi, suppositâ Cardinalium
declaratione, quam allegat Rebellus,
sed modò non videri sibi eam ad
praxim revocandam post novam Car-
dinalium declarationem. Denique
Iacobus Pignatellus l. c. n. 2. & 7. asse-
rit, hanc nostram sententiam hodie
pro certa tenendam esse. Nec aliter
sentit P. Iacobus Wex Ariadnes Caroli-
no-Canonicæ p. 5. tr. 2. n. 42. à tempo-
re hujus declarationis postremæ de-
fuisse rem esse controversam, prior-
remque opinionem, quantumcunque
illi adhæserint sat multi Authores,
quos bona fides excusat, nunc care-
re omni probabilitate, & Tamb. l. c.
n. 6. testatur ex Aversa, præter me-
moratam Cardinalium declaratio-
nem istud probare etiam Stylum Ro-
manæ Curiæ, per quem in ejusmodi
casu dispensatio obtineri soleat.

10. Opinione hac ita stabilita, pa-
tet nunc, quid dicendum sit in casu
nostro, nempe Harduinum non po-
tuisse contrahere validè cum Philip-
pina sorore Drusillæ, prius sibi legitimè,
valideque desponsatæ, cùm enim dis-
solutio

solutio sponsalium ex mutuo consensu facta , ut vidimus , impedimentum publicæ honestatis non tollat , sed hoc dissolutione illâ non obstante , etiamnum perseveret , planum est , non potuisse subsistere Matrimonium cum consanguineis priorem sponsam in primo gradu attingentibus . Quia vero Concilium Tridentinum , juris antiqui mitigato rigore , noluit , ut hoc impedimentum deinceps ulterius extenderetur , iterum manifestum est , sine ulla petita dispensatione potuisse eundem Harduinum uxorem postea ducere Anagildam è sponsæ prioris materterta prognatam , Druillæ consobrinam , cùm ipsa primum consanguinitatis gradum jam egressa sit , eamque attingat in secundo , ac proinde à Tridentina Synodo huic impedimento non amplius censeatur esse obnoxia .

At verò occasione eorum , quædiximus num. präcedente , novum hîc dubium oriri potest , videlicet an scrupulus movendus fuisset Harduino , si inscius hujus novissimæ declarationis Matrimonium contraxisset cum Philippina sorore prioris suæ sponsæ , fecutus judicium virorum doctorum , arbitrantium , validè hoc posse fieri , ubi sponsalia präcedentia mutuo consensu fuerunt dissoluta , ob allegatam à Rebello , alijsque S. Congregationis declarationem , & effata doctissimorum hominum , qui hac de re consulti pro cessatione impedimenti , & consequenter pro Matrimo-

nij valore responderunt , quos inter ut disimus , sunt etiam Episcopi , nimirum Pax Iordanus Episcopus Turgiensis , & alter Episcopus Argentinus , qui in Sicilia 1634. in simili casu de facto id fieri permisit , motus präfata Cardinalium declaratio- ne .

Hanc quæstionem qui ex instituto tractaret , vidi neminem præter Gobat l.c. n. 377. & , qui eundem sequitur , Sporerum l.c. n. 57. ad finem . Hi arbitrantur , scrupulum movendum non esse ijs , qui ita contraxerunt , cùm juxta L. Barbarius . ff. De Offic. Prætor. valeat quilibet contractus , adeoque etiam Matrimonialis , ex allegata , prudenterque credita autoritate legis : sed qui ex resolutione illorum Episcoporum , & tantorum Doctorum sic Matrimonium contraxerunt , fecerunt id ob allegato , prudenterque creditam autoritatem legis clarissimè loquentis , et si revera talis non fuerit ; pro validis igitur habendi sunt contractus illi , maxima è quia & leges , & DD. omnes passim toti sunt in tuendo valore Matrimonij bona fide contracti , ne ex coniugiorum dissolutione gravissima incommoda oriantur ; & talia connubia , ait citatus Gobat , arbitrari se , nunquam fuisset statum , ut vel dirimerentur , vel infirmari mandarentur , quæ fuerant sancta ex sensu tot , tamque gravium Doctorum , prudenter nitemendum authoritate ipsiusmet S. Congregationis . Quia autem präfatus Au-

Zzz

thor

thor, quæ ibi dixerat, deinde *tr. 10. cas. 21. n. 744.* videtur intellexisse solum de Matrimonij ante ultimam declarationem bona fide celebratis, quod putaretur, hoc posse fieri ob præcedentem declarationem, quæ Matrimonia affirmat subsistere, nec esse post novissimam declarationem revalidanda ob allegatam *L. Barbarus.* & quia tot insignium DD. opinio, tametsi falsa, tamen testis est, legem statuentem impedimentum non fuisse receptam in eo rigore, quem postea declaravit Pontifex, si autem non fuit recepta in eo rigore, per consequens à parte rei non obligavit, ut colligitur ex *can. 3. dist. 4. & L. De quibus. ff. De Legib.* ob hanc, inquam, expositionem, quam hoc posteriore loco tradere videtur, magnum mihi relinquitur dubium, an esset pro valido habendum conjugium, celebratum cum prioris Sponsæ sorore post dissoluta ex mutuo consensu Sponsalia ab eo, qui ultimam hanc declarationem ignoravit, sicque validè contrahi posse arbitratus est ob tot insignium Doctorum, & prioris declarationis autoritatem. Ratio mea dubitandi hæc est, quia

invalidè contrahit, qui contrahit cum con sanguinea, vel affine in gradu prohibito, et si de consanguinitate, vel affinitate sibi non constet, aut nesciat, hoc sibi vetitum esse, vel qui contrahit clandestinè, eo quod falso existimet, in sua Parochia Tridentinum non fuisse promulgatum, ut ostensum est supra §. 5. *De Clandestinitate. cas. 2. n. 3.* neque qui proficiuntur in locum, ubi Tridentinum in usu non est, præcisè animo ibidem sine Parochio, & testibus contrahendi, ignarus Constitutionis Urbani VIII. quæ talia Matrimonia annullat, ut videri potest in cit. casu à n. 14: hi omnes cum propter suam ignorantiam non excusentur, ut capropter validè contrahant, profectò neque hic excusare poterit ignorantia postremæ declarationis, quam esse verè authenticam, & vim Legis Pontificia authoritatem habere, ita ut in utroque foro, tam interno, quam externo fortiatur vim obligandi, pluribus eleganter ostendit *Wex Ariad. Canonice p. 5. tr. 2. §. 6. à n. 41.* unde quad hoc punctum inclino in contrarium, nisi tu prudens lector hoc mihi dubium exemeris,

CLASSIS